

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXI.

CELOVEC, PETEK, 16. JULIJ 1976

ŠTEV. 29 (1770)

Vodstvo SR Slovenije zagotavlja:

Vsestransko podporo boju koroških Slovencev za njihove pravice

V petek 9. julija 1976 je v Ljubljani predsednik Predsedstva SR Slovenije Sergej Kraigher sprejel predstavnike osrednjih organizacij koroških Slovencev — Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev — s predsednikoma dr. Francijem Zwitterom in dr. Matevžem Grilcem na čelu. Sprejema so se udeležili tudi predsednik Izvršnega sveta Skupščine SRS Andrej Marinc, predsednik Republiške konference SZDL Slovenije Mitja Ribičič, članica Predsedstva SRS in predsednica Republiškega sveta za mednarodne odnose Vida Tomšič,

podpredsednik Izvršnega sveta Rudi Čačinovič, predsednik Komisije za mednarodne odnose Skupščine SRS Edo Brajnik, predsednik Komisije CK ZKS za mednarodna ekonomska in politična vprašanja Radko Močivnik, član Izvršnega sveta in republiški sekretar za mednarodno sodelovanje Marjan Osolnik in generalni sekretar Predsedstva SRS Zvone Zalar. V delegaciji koroških Slovencev pa so bili še častni predsednik NSKS dr. Joško Tischler, podpredsednik ZSO dr. Avguštin Malle, tajnik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser in osrednji tajnik NSKS Filip Warasch.

Predstavniki koroških Slovencev so predsednika Kraigherja in prisotne predstavnike SR Slovenije seznanili z najnovejšim položajem slovenske narodne manjšine v Avstriji po izglasovanju novele zakona o preštevavanju, zakona o narodnostnih skupinah in novele zakona o sedanji rešitvi manjšinskega šolstva. Koroški Slovenci, kakor tudi gradiščanski Hrvati, so zakone ocenili kot grobo kršitev zaščitnih določil Pogodbe o vzpostavitvi neodvisne in demokratične Avstrije in kot nadaljnje bistveno poslabšanje položaja manjšin ter zoževanje njihovih pravic v nasprotju z določili obstoječih mednarodnih konvencij o odpravi rasne diskriminacije ter o človeških pravicah. Predstavniki koroških Slovencev so opozorili, da je republika Avstrija že s posameznimi tako imenovanimi manjšinskimi zakoni leta 1959 poskušala pogojevati manjšinske pravice s preštevanjem, vendar doslej nobena avstrijska vlada ni poskušala tega uresničevati, ker se je zavedala, da s tem krši določila državne pogodbe in da prizadeti manjšini temu upravičeno nasprotujejo.

Hkrati so predstavniki koroških Slovencev poudarili, da je naseljitveno področje manjšin dobro znano, tako avstrijskim oblastem, kakor je bilo to znano v času nacizma in druge svetovne vojne tudi Hitlerju, ki je skušal s preseljevanjem ter drugimi oblikami zatiranja, ob pomoči koroških ter drugih avstrijskih velikonemških nacionalističnih elementov, fizično likvidirati slovensko manjšino. Pa tudi tvorci in podpisniki državne pogodbe niso glede manjšinskih pravic in zaščite postavili nikakršnih številčnih ali procentualnih omejitev, saj so

danes tudi mednarodno-pravno nesprejemljive in nezdržljive z demokracijskim urejanjem položaja in zaščite manjšin.

Nadalj so predstavniki koroških Slovencev opozorili, da v avstrijskem parlamentu sprejeti zakoni in novele zakonov niso upoštevali konstruktivnih ter praktičnih predlogov koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov za sporazumno urejanje vseh vprašanj in da zato predstavljajo diktat manjšini. Sprejeti zakonski ukrepi ne prispevajo k vzdušju sožitja, razumevanju in sodelovanju med večinskim narodom in manjšinami, temveč nasprotno s preštevanjem in drugimi ukrepi

uveljavljajo oblike pritiska na manjšino in raznarodovanje. Iz vseh teh razlogov so se koroški Slovenci kakor tudi gradiščanski Hrvati opredelili za odločno borbo proti kršenju osnovnih pravic, ki jim gredo po državni pogodbi in mednarodnem pravu. Takšno opredelitev od njih pričakuje vse njihovo članstvo in vsi narodno zavedni Slovenci in Hrvati v Avstriji, ki so globoko prepričani, da gre za najhujši napad na njihove pravice po letu 1945, za poskus direktnega ogrožanja njihovega obstoja kot narodne skupnosti. Izrazili so svoje globoko prepričanje, da bo

(Dalje na 8. strani)

Bratska solidarnost Slovencev v Italiji

Slovenska kulturno gospodarska zveza v Trstu kot osrednja organizacija slovenske narodne skupnosti v Italiji je sprejela izjavo, v kateri pravi, da je avstrijski parlament sklenil preštevavanje koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov z namenom, da bi s pomočjo manipuliranih števil omejevali in krčili vsako pravico v Avstriji živečih narodnih manjšin. Temu sklepu, ki je povsem navzkriž s podpisanimi mednarodnimi obveznostmi, predvsem pa s sedmim členom pogodbe o avstrijski neodvisnosti — je rečeno v izjavi SKGZ — so se Slovenci na Koroškem upravičeno uprli in se obračajo na mednarodno javnost po zaščito, ki je doma ne morejo najti zaradi vpliva, ki ga na avstrijske oblasti še vedno imajo nemško-nacionalistične skupine.

„V tem resnem trenutku izraža Slovenska kulturno gospodarska zveza koroškim Slovencev svojo solidarnost. Prepričani smo, da bodo koroški Slovenci v zavesti, da jih podpira široka demokratična javnost izven avstrijskih meja, pa tudi v Avstriji sami, v svojem nastopu enotni in odločni. Podpiramo njihov sklep, da pritisku avstrijskih oblasti odgovorijo z bojkotom napovedanega jezikovnega preštevavanja. Rojacom na Koroškem želimo, da bi njihov nastop ob podpori matičnega naroda vendarle prisilili Avstrijo, da bo spoštovala sprejete obveznosti glede enakopravnosti narodnih manjšin, kar je končno merilo njene demokratičnosti.“

Množijo se obsodbe protimanjšinske politike Avstrije

S položajem, ki je nastal po izglasovanju obeh protimanjšinskih zakonov v Avstriji, se je prejšnji teden izčrpano bavila tudi skupščina SR Slovenije. Na skupni seji vseh zborov je oceno položaja podal podpredsednik izvršnega sveta Rudi Čačinovič, ki je opozoril na več kot dvajsetletno neizpolnjevanje mednarodnih obveznosti, ki jih Avstriji nalaga državna pogodba. Posebno kritično pa je osvetlil ozadje in bistvo najnovejših ukrepov avstrijskih oblasti ter poudaril, da sedanja zakona ne pomenita le podlage za statistični genocid, ampak tudi očitno revizijo državne pogodbe. „Gre za dogovorjeni diktat vseh treh v avstrijskem parlamentu zastopanih strank, ki si uzurpirajo za svojo pravico nekaj, kar je mednarodno uzakonjeno v avstrijski državni pogodbi, to je v aktu, na katerem temelji avstrijska državnost in neodvisnost. Vsekakor gre za poskus Avstrije, da bi realizirala revizijo pogodbe, na kateri sloni

mir in varnost v tem delu Evrope.“

Skupščina je na podlagi temeljite ocene sprejela stališča, s katerimi prav tako opozarja na nesprejemljive ukrepe današnje avstrijske politike, v posebni točki pa zagotavlja: „Skupščina SR Slovenije pozdravlja odločnost slovenske in hrvaške manjšine, da vztrajata pri svojih pravicah in izraža vso podporo in solidarnost z njunim narodnostnim bojem. Zavezuje se, da bo SR Slovenija še naprej izpolnjevala ustavno obveznost dolžne skrbi za zamejske Slovence in da si bo v smislu sklepov konference o evropski varnosti in sodelovanju prizadevala in podpirala napore demokratičnih sil v Evropi za uresničitev pravic slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. Samoupravna socialistična Jugoslavija bo storila v prihodnje vse potrebne korake za to, da bi Avstrija uresničevala obveznosti iz državne pogodbe.“

Svojo podporo in solidarnost z bojem slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji še naprej izražajo najrazličnejši forumi in posamezniki tudi v ostalih jugoslovanskih republikah. Tako so na skupni seji vseh zborov skupščine SR Bosne in Hercegovine ugotovili, da je sprejel obeh zakonov enostranska revizija določil državne pogodbe, z namenom, da omeji pravice in zaščito slovenske in hrvaške manjšine. S tem pa avstrijska vlada krši mednarodne obveznosti, ki jih določa državna pogodba. Proti zakonu o preštevavanju manjšin je odločno protestiral tudi družbeno politični zbor skupščine SR Črne gore. Izrazili so zaskrbljenost zaradi neizpodbitnih dejstev, da velikonemške šovinistične sile povečujejo pritisk na slovensko in hrvaško manjšino ter usmerjajo avstrijsko zunanjo politiko, ki ima protijugoslovanski značaj. Svet zveze sindikatov Makedonije pa je v posebnem sporočilu zapisal, da se pridružuje splošnim protestom celotnega delavskega razreda ter vseh narodov in narodnosti Jugoslavije ter najostreje obsodbo najnovejše protimanjšinske ukrepe, ki so jih sprejeli v Avstriji.

Jugoslavija ne more privoliti v revizijo avstrijske državne pogodbe

Zvezni izvršni svet SFR Jugoslavije je v ponedeljek na seji, ki jo je vodil predsednik Džemal Bijedič, v zvezi s sprejemom manjšinskih zakonov v avstrijskem parlamentu sprejel izjavo, v kateri jugoslovanska vlada ugotavlja, „da 21 let od tedaj, ko je začela veljati državna pogodba, avstrijski parlament sprejema zakone, ki predvsem omejujejo pravice manjšin, namesto da bi uresničevali popolno zaščito manjšin, kot določa 7. člen državne pogodbe“. Oba zakona pomenita, kot poudarja jugoslovanska vlada, kršenje jasnih in natančnih določil državne pogodbe ter poskus, da bi to pogodbo enostransko revidirali.

„V tej zvezi — je rečeno v izjavi jugoslovanske vlade — so nepojmljive izjave najbolj odgovornih avstrijskih osebnosti, izrečene ob sprejetju omenjenih zakonov, da s tema zakonoma ‚končno in popolno izpolnjujejo državno pogodbo‘ in da ‚ni nobena država v Evropi dala manjšinam zaščite na tako visoki ravni‘. Neutemeljenost takšnih trditev demantira predvsem položaj slovenske in hrvaške manjšine, ki kot najbolj neposredno zainteresirani strani ne spre-

jemata omenjenih zakonov, ker v njih vidita sredstva za denacionalizacijo in asimilacijo.“

Nadalje je v izjavi poudarjeno, da Jugoslavija kot sopolisnica avstrijske državne pogodbe ne more privoliti v nikakršno oddaljevanje ali revizijo obveznosti, ki sledijo iz te pogodbe in se nanašajo na vprašanja v zvezi s pravicami in zaščito slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. Zato si jugoslovanska vlada pridržuje pravico, da se odloči za vse potrebne korake, da bi jasne in natančne mednarodne obveznosti Avstrije iz državne pogodbe povsem in brez odlašanja izpolnila. Pri tem odločno podpira zahteve in stališča slovenske in hrvaške manjšine ter daje vso podporo njenemu pravičnemu boju za pravice in zaščito, ki jima jih zagotavlja državna pogodba.

Končno jugoslovanska vlada poudarja, „da bo odgovornost za tako samovoljno kršenje določil državne pogodbe in poskus enostranske revizije teh določil, kar ne more ostati brez posledic za jugoslovansko-avstrijske odnose, nosila zgolj avstrijska vlada.“

,Tragičen trenutek' za demokracijo v Avstriji

Kakor smo kratko poročali že v zadnji številki našega lista, je avstrijski parlament prejšnji teden — dne 7. julija 1976 — izglasoval tako imenovani „manjšinski paket“: novelizacijo zakona o ljudskih štetjih v tem smislu, da je zdaj možno tudi posebno ljudsko ali jezikovno štetje (beri: ugotavljanje manjšine), poleg tega pa še tako imenovani zakon o narodnostnih skupinah, ki je bil prvotno predviden kot zakon za pospeševanje manjšin, vendar so ga tekmo pogajanje prekršili, ker je pač preveč očitno, da takšen, kakršen je, ne bo mogel služiti pospeševanju manjšin, ampak nasprotno bo še dosedanje malenkostne pravice zožil oziroma bodo le-te odvisne od predhodnega štetja in potem od določenega števila pripadnikov manjšine, ker predstavlja flagrantno kršenje državne pogodbe.

Tega se odgovorni politični dejavniki brez dvoma zavedajo. Temu primerne so bile njihove izjave v parlamentu, kjer pa še tako glasno sklicevanje na „manjšinam naklonjeno rešitev“ ni moglo prikriti resnice, da gre pri tem „paketu“ za ukrepe, ki jih je rodila popolna kapitulacija strank in vlade pred nemškimi nacionalisti. Tisto „soglasje“, o katerem je bilo slišati, je pač samo soglasje večine, je demonstracija moči, je diktat, ki ga je večina oktroirala manjšini — kajti na pomisleke in argumente neposredno prizadeti se pri tej „rešitvi“ niso ozirali. Da zato takšna „rešitev“ za manjšino ni sprejemljiva, je jasno vsakomur, najbolj pa tistim predstavnikom treh parlamentarnih strank, ki so se tudi ob tej priložnosti trudili, da bi pri manjšinah uveljavili staro geslo avstrijske politike „deli in vladaj“.

Ravno poskusi vnašanja neenotnosti v vrste manjšin pa so najboljši dokaz, da na merodajnih mestih prav dobro vedo, da s sedanjo „rešitvijo“ manjšinsko vprašanje nikakor ni rešeno. Nasprotno: vprašanje je slej ko prej odprto in bo ostalo nerešeno tako dolgo, dokler Avstrija ne bo v celoti po črki in duhu izpolnila svoje obveznosti, in sicer v sodelovanju in sporazumno s prizadetimi manjšinami. Dokler pa tega ne bo napravila, tako dolgo bo znotraj države in bo tudi na mednarodni pozornosti vedno spet opozorjena na njen dolg. Opozorilo na neizpolnjeni dolg pa pomeni hkrati spričeva'lo pogodbene

verodostojnosti oz. nezanesljivosti.

V takšnem odnosu do pogodbenih obveznosti pa se predvsem zrcali tudi dvoličnost avstrijske manjšinske politike. Kot vedno doslej, tudi pri izglasovanju sedanjega „paketa“ avstrijska politika ni upoštevala mnenj in stališč prizadete manjšine, marveč je nasprotno sprejela oba zakona brez soglasja in proti izrecni volji manjšine. To pa ista Avstrija, ki je svoječasno na južnotirolski paket pristala samo

pod pogojem, da ga bo sprejela manjšina. Ali ni to dvolična morala, ki ji je težko najti primere?!

Tudi tega se pristojni dejavniki dobro zavedajo. Njihovo zagotavljanje, da se Avstriji „ni treba bati internacionalizacije“, nikogar ne more prepričati. Je vse preveč podobno samohvali in samodopadljivosti, za katero odgovorni politiki skušajo prikriti slabo vest zaradi svojega ravnanja, s katerim so se pred domačo in mednarodno javnostjo razkrinkali kot poslušno orodje tistih mračnih sil, ki so Avstrijo že enkrat privedle v objem fašizma in njegovega nasilja.

Zato ni se treba čuditi, če je zakonitev protimanjšinskih ukrepov tudi v avstrijski javnosti zapustila zelo deljena mnenja. V avstrijskem tisku — če izvzamemo koroške liste, ki s proslavljanjem „zmage“ tudi v tem primeru kažejo svoje „domovini zvesto“ zagamano duhovno obzorje — nikakor ni govora le o zadovoljstvu in o uspehu, marveč nasprotno zelo veliko tudi o drugi plati. Ugotovitev, da pomeni sklenitev obeh zakonov „tragičen trenutek“ za demokracijo v Avstriji, je le eden izmed primerov, ko znani avstrijski novinarji opozarjajo na resnost položaja, ki je nastal, ker uradna Avstrija rešitve manjšinskega vprašanja ni našla v sodelovanju s prizadeto manjšino, marveč se je pod pritiskom nemških nacionalistov odločila za „rešitev“ mimo in proti manjšini.

Deloma zelo kritični komentarji vodilnih avstrijskih, pa tudi inozemskih listov, veljajo po eni strani problematiki na znotraj: kako bo po tej poti šlo naprej, če bo manjšina štetje bojkotirala; veljajo pa prav tako tudi posledicam v luči mednarodne situacije: kako bo v primeru internacionalizacije. Kajti zavedajo se, da uzakonitev prešlevanja kot pogoja za reševanje manjšinskih vprašanj ne pomeni samo kršenje manjšinske varstvenih določil, zapisanih v državni pogodbi, temveč je tudi v neskladju z mednarodnimi normami, ki jih je današnji svet osvojil in jih uveljavlja pri reševanju manjšinske problematike. Glavno načelo take sodobne manjšinske politike pa je brez dvoma to, da se odprta vprašanja ne smejo reševati mimo in proti manjšini, marveč v sodelovanju in sporazumno z njo.

To načelo bo morala prej ali slej osvojiti tudi Avstrija!

GRADIŠČANSKI HRVATI:

To je kršitev mednarodnih obveznosti

Tudi gradiščanski Hrvati vidijo v izglasovanju zakona o ugotavljanju manjšin „jasno revizijo državne pogodbe in kršitev mednarodnopravnih obveznosti Avstrije“. Ta sklep ni nič drugega kot pa nedvoumna kapitulacija vseh treh avstrijskih parlamentarnih strank pred čedalje močnejšimi nemškonalističnimi in protislovenskimi silami v Avstriji, je rečeno v izjavi, ki so jo objavili gradiščanski Hrvati v svojem biltenu za tisk, kjer tudi poudarjajo, da državna pogodba, ki je priznala Avstriji svobodo in neodvisnost, po črki in duhu, zlasti pa po zgodovini svojega nastanka odklanja vsako ugotavljanje manjšine.

Gradiščanski Hrvati opozarjajo, da so se vedno trudili za rešitev problema znotraj Avstrije. „S sedanjo žalostno kapitulacijo pred protihrvaškimi in nemškonalističnimi silami pa sta parlament in zvezna vlada jasno pokazala, da načeta takšne manjšinske ureditve, ki bi odgovarjala državnim pogodbam. Če zvezna vlada tudi v bližnji prihodnosti ne bo pripravljena, da bi obveznosti iz državne pogodbe izpolnila v sodelovanju s Hrvati, potem bomo prisiljeni, da spravimo problem pred svetovno javnost in ga internacionaliziramo.“

Kljub prepovedi v državni pogodbi se v Avstriji spet širi nacistično močvirje

Odgovorni avstrijski dejavniki vedno spet zatrjujejo, da v Avstriji ni oživiljanja nacistične miselnosti, da ni neonacistične dejavnosti. Toda dejanja tehtajo mnogo več kot izjave še tako visokih predstavnikov; dejanja dokazujejo, da se v Avstriji že spet nevarno širi nacistično močvirje — kljub temu, da se je Avstrija v državni pogodbi izrecno obvezala, da takega razvoja ne bo dopustila.

Bolj kot izjave tega ali onega politika domačo in mednarodno javnost prepriča dejstvo, da se v Avstriji množijo srečanja in prireditve najrazličnejših organizacij in združenj, ki so neposredno ali vsaj posredno povezana s starimi in novimi nacisti ter njihovo miselnostjo. Najnovejši primer — srečanje „nemških telovadcev“ v Salzburgu — je le eden izmed členov te verige. Čeprav so organizatorji v svojem propagandnem gradivu dovolj jasno povedali, da pri salzburškem srečanju ne bo šlo le za šport, marveč predvsem tudi za „vidno priznavanje k miselnosti vezani stvari nemške telovadbe“, odgovorne oblasti kljub protestom in pozivom demokratske javnosti niso hotele ukrepati. S tem so očitno kršile določila državne pogodbe!

Izjave in zagotovila politikov postavlja na laž tudi odnos, ki ga avstrijske oblasti kažejo do bivših nacističnih zločincev. Tozadevni procesi so prava sramota za državo, ki se ima za svoj obstoj zahvaliti edinole

ogromnim žrtvam, ki so jih svobodoljubni narodi Evrope doprinesli v boju proti fašizmu.

V ta okvir pa nedvomno spada tudi že naravnost izzivalno prizadevanje oblasti, da bi oprale vsake osebne krivde ljudi, ki so nekdaj pripadali najbolj zločasnim edinicam nacističnega režima. FPÖ-jevski predsednik Peter (ki je bil član prav tiste SS-ovske edince, za katero je dokazano, da je sodelovala pri množičnem pobijanju nedolžnih ljudi v zasedenih deželah) in bivši celovski kavarnar Lerch (ki je bil najožji sodelavec zločasnega SS-ovskega generala Globocnika, poveljnika še bolj zločasnega „Einsatzkommando“, ki je zapustila krvave sledove najprej na Poljskem in potem še v Trstu) sta le dva primera iz najnovejše dobe, ko je državno pravičnost z vidnim olajšanjem ukinilo preiskavo z utemeljitvijo, da ni nobenih dokazov o osebnem sodelovanju.

Sicer pa je na tej „liniji“ sploh celotno obravnavanje vprašanja nacizma in neonacizma. Saj so pristojne avstrijske oblasti slepe in gluhe za vse neštete primere očitnega oživiljanja in širjenja nacistične miselnosti — kajti: nacist je po logiki branilec avstrijske zakonitosti samo tisti, ki je dokazano član NSDAP; ker pa stranke s tem imenom danes v Avstriji ni, tudi ne more biti govora o nacistih, ne o nacistični miselnosti in dejavnosti.

Res edinstven primer licenciranja, s katerim skuša Avstrija obiti nedvoumna določila državne pogodbe!

Protestiramo proti politiki nasprotni mednarodnemu sožitju

Člani sveta republike SR Slovenije so na seji dne 7. julija razpravljali o izpolnjevanju avstrijske državne pogodbe predvsem glede pravic koroških in štajerskih Slovencev ter gradiščanskih Hrvatov ter v zvezi s sprejemom obeh protimanjšinskih zakonov v avstrijskem parlamentu sprejeli izjavo, v kateri poudarjajo:

● da sta oba zakona v bistvenem nasprotju z določili, kakor jih predvideva avstrijska državna pogodba za varstvo omenjenih skupnosti;

● da je Avstrija s tema zakonoma, ob stopnjevanjem pritisku na narodni manjšini, oktroirala stanje, ki je nasprotno, ker še poslabšuje že doslej nezadovoljivi položaj in manjšinske pravice;

● to je poskus enostranske revizije avstrijske državne pogodbe, torej mednarodne obveznosti, a tudi neupoštevanje človekovih pravic, za katere obvezuje Avstrijo članstvo v OZN, še posebej pa črka in duh helsinkiške konference;

● končno le-to ne vzemirja le slovenske in jugoslovanske javnosti, temveč postaja čedalje večja ovira prizadevanjem SFRJ za uveljavljanje dobrososedskih odnosov.

„Zaradi vsega tega člani sveta republike protestiramo proti politiki, nasprotni mednarodnemu sožitju, podložni nacionalno šovinističnim skupinam v sosednji državi in se pridružujemo protestom delovnih ljudi vseh narodov in narodnosti Jugoslavije. Z odobravanjem sprejemamo dejavnost Skupščine SFRJ in njenih organov ter predsednika SFRJ Josipa Broza Tita pri vsestranski podpori koroškim in štajerskim Slovencev ter gradiščanskim Hrvatom.“

To je očitno popuščanje nacionalističnim silam

Vso podporo pravičnemu boju slovenske in hrvaške narodnostne manjšine v Avstriji je ponovno izrazil v imenu vseh delovnih ljudi Jugoslavije svet Zveze sindikatov Jugoslavije, ki je hkrati najodločnejše protestiral proti sprejetju obeh zakonov, ki sta v nasprotju s pravicami in svobodami človeka in določili državne pogodbe.

S sprejetjem teh zakonov — je rečeno v izjavi — so ustvarili tla za to, da bi s preštevanjem narodnostnih manjšin nadaljevali, okrepli in poosttrili pritisk na narodnostni manjšini v Avstriji, omejevali njune pravice in svobode. „To je koncesija nacionalističnim silam, ki s svojimi pojmovanji in politiko spominjajo na tiste mračnijaške sile, ki so v še ne tako davni preteklosti počele krvave zločine nad vsemi naprednimi in demokratičnimi silami in ljudmi Evrope.“

Svet ZSJ sodi, da je odnos do urejanja manjšinskega vprašanja v Avstriji sestavljen del odnosa do nadaljnjega razvoja demokracije v Avstriji, ki je prvi pogoj za obstoj in delovanje avstrijskega delavskega, s tem pa tudi sindikalnega gibanja. Zato izraža svet ZSJ prepričanje, da bodo stališča delovnih ljudi Jugoslavije našla razumevanje pri avstrijskih sindikatih, ki so se že doslej izrekli za spoštovanje pravic narodnostnih manjšin.

Podobno je tudi republiki svet Zveze sindikatov Slovenije prizadeto in odločno protestiral proti ukrepom v Avstriji, češ, „saj je vsej demokratični javnosti Evrope popolnoma jasno, da gre za očitno popuščanje in za kompromis z nacionalistično-šovinističnimi silami“. V izjavi je poudarjeno, da delovni ljudje socialistične samoupravne Jugoslavije in SR Slovenije z veliko ogorčenostjo in iskrenimi čustvi vnovič izražajo svojo neomajno solidarnost slovenski in hrvaški narodnostni skupnosti v Avstriji in njihovem boju, „ki ni le boj za manjšinske pravice, temveč boj za celovito osebo in socialno svobodo človeka in naroda“.

Avstrija krši obveznosti iz mednarodne pogodbe

Položaj slovenske in hrvaške manjšine v luči obveznosti Avstrije iz državne pogodbe in v zvezi s sprejetima zakonoma o štetju in o narodnostnih skupinah je pod predsedstvom Ede Brajnika obravnavala tudi komisija za mednarodne odnose skupščine SR Slovenije.

Komisija je ugotovila, da republika Avstrija s sprejetima zakonoma krši obveznosti iz državne pogodbe. Opozorila je, da sta bila zakona sprojeta kljub nasprotovanju obeh manjšin, ki sta ocenili, da zakona bistveno poslabšujeta njun položaj in omejujejo mednarodno zagotovljene manjšinske pravice; pa tudi kljub uradnim opozorilom jugoslovanske vlade, da zakona predstavljata kršitev državne pogodbe.

„Komisija izraža zaskrbljenost nad dejstvom, da je sprejetje obeh zakonov posledica pritiskov velikomestnih šovinističnih sil, katerih dejavnost je Avstrija dolžna na osnovi 9. člena državne pogodbe prepreževati. Te sile, ki so okrepile pritisk na slovensko manjšino in imajo protijugoslovanski karakter, dajejo osnovni ton avstrijski manjšinski politiki.“

Vso podporo manjšini v boju za izpolnitev člena 7

V zvezi z izrazitim protimanjšinskimi sklepi avstrijskega parlamenta je najostreje protestirala tudi jugoslovanska mladina. V izjavi konference Zveze socialistične mladine Jugoslavije je med drugim rečeno, da sprejeti ukrepi pomenijo ne le revizijo državne pogodbe, ampak da gre za očitno kršitev pravic človeka, sprejetih v ustanovni listini OZN, in za kršitev duha helsinkiške konference.

Jugoslovanska mladina opozarja, da sta slovenska in hrvaška manjšina v Avstriji vedno izražali pripravljenost, da na pogovorih s političnimi predstavniki Avstrije prispevata k ureditvi tega pomembnega vprašanja. Zato sprejetje obeh zakonov upravičuje zaskrbljenost in ogorčenost, ker v Avstriji popolnoma zapostavljajo stališča manjšin. „To, da ne kažejo prav nobene pripravljenosti za pravično ureditev manjšinskega vprašanja, brezobzirno demonstrira politiko s pozicij večine in oblasti, kar nevarno ogroža progresivna prizadevanja v Evropi in na svetu za zboljšanje mednarodnih odnosov in ustvarjanje napore za večjo enakopravnost narodov in narodnosti.“

V izjavi, ki jo je v tej zvezi objavil sekretariat predsedstva republiške konference Zveze socialistične mladine Slovenije, pa je naglašeno, da mladina Slovenije ravnanje avstrijskih političnih dejavnikov ocenjuje kot nesposobnost meddržavnih pogodb, s tem pa revizijo državne pogodbe. „Kljub stalnim protestom avstrijske demokratske in celotne jugoslovanske miselnosti so svojo premoč v parlamentu izbojevale neonacistične sile, ki so nekoč v zgodovini že pripeljale Avstrijo v propad“, poudarja mladina Slovenije ter zagotavlja, da bo tudi v bodoče podpirala boj slovenske in hrvaške narodne skupnosti v Avstriji za popolno uresničitev določb 7. člena državne pogodbe.

Avstrija dejansko izvaja asimilacijsko politiko

Napraviti pravice slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji odvisne od predhodnega štetja in ugotavljanja teh manjšin, pomeni nov poskus uradno Avstrije, da bi slovenski in hrvaški manjšini odvzela tudi še zadnje pravice in zaščito ter na ta način olajšala in pospeševala asimilacijsko politiko, ki jo v Avstriji dejansko izvajajo že več kot dvajset let. Tako je rečeno v skupni izjavi Socialistične zveze delovnega ljudstva ter Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine ob zadnjih protimanjšinskih sklepih v Avstriji.

Nadalje vsebuje izjava zahtevo, da mora avstrijska vlada v celoti izpolniti vse svoje obveznosti iz državne pogodbe, zlasti določila člena 7, ker je to edina pot, da se slovenski in hrvaški manjšini zagotovijo popolna enakopravnost ter vsi politični, gospodarski in drugi pogoji, brez katerih svobodni razvoj manjšin ni mogoč. SZDL in sindikati ter vsi delovni ljudje in občani Bosne in Hercegovine zagotavljajo slovenski in hrvaški manjšini v Avstriji tudi v bodoče vso podporo v njunem pravičnem boju.

V KOSTANJEVICI NA KRKI:

Stalna galerija Božidarja Jakca dopolnjena z razstavo olj in pastelov

Kostanjevica na Krki je doživela v soboto 3. julija znova veliko kulturno slavo. V prostorih nekdanjega samostana je bila ob prisotnosti številnih ljubiteljev umetnosti odprta razstava olj in pastelov akademika prof. Božidarja Jakca. Stalnim razstavam Jožeta Gorjupa, Toneta Kralja ter veliki zbirki grafik Božidarja Jakca so se sedaj pridružila še njegova olja in pasteli.

Svojo živo povezanost in zavzetost za usodo koroških Slovencev pa je izpričal prof. Božidar Jakac tudi ob zadnjem navalu na naše pravice. Takole je izrazil svoje mnenje:

„Kocka je padla! je bilo rečeno v poročilih o glasovanju na Dunaju, ko so sprejeli zakon, ki ne izpolnjuje državne pogodbe, marveč pomeni surov etnocid za vso našo manjšino. Slovenske predstavnike je Kreisky imenoval za prenapete. Njihovo glasovanje pa najzgovorneje kaže, da so prenapeteži oni sami, ker nikakor ne želijo izpolniti mednarodnih obveznosti do našega naroda, kar bi pomenilo mirno, pošteno in tvorno sožitje s slovensko manjšino v popolni enakopravnosti. Trdovratno in sentimentalno so ostali zvesti prepotentni cesarsko-kraljevi miselnosti, ki se ji je pridružila še nacistična iz časov grozodejstev zadnje vojne, ki je bila prežeta z blazno vero v nadraso. Pozabili pa so, da Slovenci niso nikakršni pritepenci na Koroškem, marveč so bili tam že stoletja poprej z razvito lastno državnostjo, torej predno so začeli udirati tjakaj Nemci in naš življ sistematično germanizirati. Za vsako ceno hočejo to zdaj nadaljevati, kar je posmeh pravici in sramota zadnje polovice 20. stoletja, ko se prebujajo najbolj zaostali narodi Afrike in Azije, v srcu Evrope pa se moramo Slovenci boriti za več kot 1300 let stara krajevna imena! Zato rad verjamem, da Slovenci v Avstriji ne dovoljujejo preštevavanja, ker bi le-to pomenilo odštevanje in brisanje in smrt Slovencev na Koroškem“

Čeprav je razstavljen le majhen izbor iz šestdesetletnega ustvarjanja, je nazorno prikazan širok lok umetnikovega zanimanja in snovanja ter nenehnega dela. V čudovitem ambientu obnovljene dvorane nas prevzame nad sto olj in pastelov, ki jih je mojster podaril Kostanjevici. Portreti očeta in matere, washingtonski avtoportret, ameriške

krajine, norveški zalivi, saharске oaze, svetovljanski Pariz, zgodovinska „Baza 20“ in vedno spet idilična Dolenjska in slovenski kozolci. Vsa dela diha globoko sočutje in spoštovanje do sočloveka in tiho, a neizmerno ljubezen do rodne slovenske zemlje.

Z izbranimi besedami je označil umetnikovo delo univ. prof. dr. Jože Kastelic, s pristranskimi besedami na umetnika pa je razstavo odprl predsednik skupščine SR Slovenije dr. Marjan Breclj. Prireditelj — Dolenjski kulturni festival — se je z izbranim programom oddolžil svečani priložnosti in spoštovanemu mojstru. Koncert Slovenskega okteta pa je dokazal skupne korenine umetnosti. Umetnik sam je ob vsem proslavljanju njemu na čast skromno pribil: „Dal sem samo to, kolikor sem lahko, a rad bi še veliko več in občutek imam, da glavnega sploh še nisem dal...“

Spoštovanemu mojstru, katerega stvaritve smo pred meseci lahko občudovali tudi v naši galeriji „avla slovenica“ v Celovcu, želimo, da bi se mu izpolnila tudi ta želja!

120-letnica rojstva Nikole Tesle

Po vsem svetu, zlasti pa v rodni Jugoslaviji in v njegovi drugi domovini Ameriki, so se prejšnji teden spominjali velikega znanstvenika in humanista Nikole Tesle, ki je bil pred 120 leti rojen v vasi Smiljan blizu Gospiča v Liki. Spominjali so se človeka, katerega delo je bilo tako ogromno in tako pomembno, da si brez njega današnje civilizacije sploh ni mogoče predstavljati.

Nikola Tesla je bil genij na področju elektrotehnike. Moč in pomen njegovih 1000 odkritij, za katere je dobil priznanih 700 patentov, je tolikšna, da bi, kot je svoječasno zapisal nek ameriški znanstveni časopis, postale naše ulice temne, vsa kolesja v naših tovarnah bi obstala, ves naš sistem električne energije bi nehal delovati, množice električnih in mehaničnih delavcev bi ostale brez dela, naši radijski aparati bi obmolknili, naša elektronska industrija pa izginila, če bi se Teslin prispevek k civilizaciji nenadoma umaknil — 80 odstotkov svetovne industrije bi obstalo in celo bogata Amerika bi postala na mah siromašna...

Te ugotovitve nikakor niso pretirane. Med Teslina odkritja sodi npr. večfazni izmenični tok, ki je postal gospodar elektrarn, njegov večfazni motor pa je osnovna energetska naprava v tovarnah. Drug velik Teslin

doprinos civilizaciji so dela, s katerimi je utemeljil uporabo visokofrekvenčnega toka v radiotelefografiji in radiofoniji. Zato ga znanstveni zgodovinarji imenujejo očeta radijske tehnike, radarja, brezžičnega prenosa energije, brezžične telegrafije, praočeta robota itd.

Veliki znanstvenik Nikola Tesla pa je bil prav tako humanist. To je izpričal tudi leta 1942, takrat živeč v Ameriki, ko se je brez pridržkov opredelil za osvobodilni boj jugoslovanskih narodov ter svoje prepričanje takole izpovedal: „Iz te vojne, največje odkar obstaja zgodovina, se mora roditi nov svet, ki bo opravičil žrtve, ki jih prinaša človeštvo. Ta novi svet mora biti svet, v katerem ne bo izkoriščanja šibkega s strani močnega, dobrega s strani zlega, kjer ne bo poniževanja siromašnega od sitega in bogatega — kjer bodo dela uma, znanosti in umetnosti služila celoti za opešanje in olajšanje življenja, ne pa posameznikom za pridobivanje bogastva. Novi svet ne bo svet poteptanih in ponižanih, marveč svobodnih ljudi in narodov, enakih v dostojanstvu in spoštovanju človeka.“

Ob 120-letnici Teslinega rojstva je bila velika slovesnost tudi v njegovem rojstnem Smiljanu, kjer je predsednik Tito poudaril, da je lahko srečen in ponosen narod, ki ima take sinove.

Vpliv mračnih sil ki jih zgodovina ni izučila

V mestu Koeszek v Železni županiji (Madžarska) je bil prejšnji teden mednarodni kulturno zgodovinski simpozij, na katerem so strokovnjaki iz Madžarske, Jugoslavije in Avstrije razpravljali o šolstvu in izobraževanju v panonskem prostoru.

Otvoritvene seje so se udeležili tudi politični in kulturni predstavniki obmejnih pokrajin treh držav, tako npr. iz Gradišanske deželni glavar dr. Theodor Kery, iz Slovenije pa podpredsednik izvršnega sveta Rudi Čačinovič in rektor mariborske univerze dr. Vladimir Bračič.

Podpredsednik Čačinovič je v govoru na otvoritveni slovesnosti poudaril potrebo po strpnosti in upoštevanju narodne enakopravnosti ter opozoril na tozadevni prispevek Slovenije. Ob tej priložnosti pa je Čačinovič tudi poudaril, da „majhen narod toliko bolj boli, če mora še danes ugotavljati, da niso odmrle in da ni bil odstranjen in onemogočen vpliv mračnih sil, ki si zastavljajo za svoje cilje asimilacijo s preštevavanjem, ne pa mirno in tvorno sožitje z našimi rojaki, ki hočejo biti lojalni državljani države, kjer živijo.“ Čačinovič je dejal, da so se iz zgodovine naučili le tisti, ki so z revolucionarnimi družbenimi spremembami začeli graditi nove odnose med ljudmi, med narodi in narodnostmi; očitno pa zgodovina ni naučila nekaj gospodujočih, da ni moč začeti ponovno po starem.

Potrebne ugotovitve ob nekem „kupu črepin“

Tarnanje o nezanesljivem partnerju in grožnje z odstopom — to je tisti „kup črepin“, za katerim bi odgovorni funkcionarji Avstrijsko-jugoslovanskega društva na Koroškem zdaj radi skрили svoje neodgovorno ravnanje, ki edino je vzrok, da je za minuli petek v Beljaku na-

povedani „večer srečanja“ minil brez načrtovanega sodelovanja folklornih skupin in uradnih predstavnikov iz Slovenije.

Organizatorji tega večera so si namreč zastavili cilj (ki so ga potem tudi z najrazličnejšimi sredstvi skušali uresničiti), da na beljaški prireditvi razpnejo lok „prijateljskega in dobrososedskega sožitja“, ki naj bi po njihovi zamisli segal od skupin iz Slovenije preko koroškega slovenskega ansambla vse tja do plesne skupine Kärntner Landsmannschaft.

Ta zamisel le dva dni po izglasovanju obeh protimanjšinskih zakonov in s tem popolne kapitulacije vlade in strank pred koroškim Heimatdienstom ter izpolnitvi njegove zahteve po ugotavljanju manjšine je — milo povedano — brezprimerne neokusnost. Kajti vsakdo ve, da Kärntner Landsmannschaft, ki jo vodi nekdanji SS-Oberscharführer, HJ-Gefolgschaftsführer in član NSDAP Franz Koschier, ni le eden izmed treh ustanoviteljev današnjega Heimatdienst, marveč slej ko prej tudi eden njegovih glavnih opornikov in zastopnikov njegove miselnosti.

Da je ob tej miselnosti težko graditi mostove prijateljstva, bi morali vedeti tudi tisti, ki zdaj pretakajo krokodilove solze ob „kupu črepin“ svojih lastnih napak.

K O R O Š K I „ P R A S T R A H “ — E N K R A T Z D R U G E S T R A N I

TONE FERENC:

Spomenice o nemških ozemeljskih zahtevah v Sloveniji leta 1940

Maier Kaibitsch je 1. avgusta pisal zunanjemu ministrstvu, da mu bo odslej sproti pošiljal vsa poročila o Jugoslaviji in je neko tozadevno pismo zunanjega ministrstva popravil v toliko, da ga niso opozorili, naj zanimiva poročila, ki jih dobiva in ki jih je posredoval že vladnemu predsedniku, gestapu in varnostni službi, pošilja tudi zunanjemu ministrstvu. Na koncu pisma je pripisal vprašanje, ali so že sprejeli njegovi spomenici o Mežiški dolini in jeseniškem trikotniku. V gradivu je res nekaj Maier Kaibitschevih obveščevalnih poročil o razmerah južno od državne meje.²⁴

Pobuda za izdelavo spomenice z zahtevo po priključitvi slovenskih predelov k Nemčiji je torej prišla v Celovec in Gradec v začetku julija 1940. Upravičeno je vprašanje, zakaj ravno v tem času. Nemška stran je že precej časa, vsaj nekaj mesecev, zagotavljala italijanski, da je Jugoslavija italijansko vplivno območje; če bi šlo samo za natančnejšo razmejitev njunih vplivnih območij, bi to lahko storili že prej, zlasti pa tedaj, ko je bil napad Italije na Jugoslavijo (maj 1940) samo še vprašanje nekaj dni. Zakaj se je pa sedaj, ko je Hitler odvrčal Mussolinija od njegovega namena „rešiti jugoslovansko vprašanje“, tako zelo mudilo, da so morali spomenice odposlati kar brez priloge in so morali v Gradcu zemljevide risati celo ponoči, da bi jih poslali za besedili? Zato vprašujem, ali ni morda spodbuda za izdelavo

spomenice povezana s širšo Hitlerjevo strategijo v tistem času. Po Hillgruberjevih raziskavah razvoja Hitlerjeve strategije v letih 1940 in 1941.²⁵ je Hitler, ki je nenehno zasledoval cilj uničiti Sovjetsko zvezo, še več kot mesec dni po zavzetju Francije, Belgije, Nizozemske in Luxemburga naivno pričakoval, da bo Velika Britanija v bližnji prihodnosti pripravljena skleniti mir z Nemčijo, in sicer tako, da bo priznala Nemčiji pravico do gospostva v celinskem delu Evrope, medtem ko bi ji Nemčija priznala pravico do imperija, ki bi si ga lahko celo povečala s francoskimi kolonijami. Naslonjena na hrbet Velike Britanije, ki bi imela pogled uprt čez oceane, naj bi Nemčija čimprej začela svoj pohod proti Sovjetski zvezi, čeprav jo je že skoraj leto dni z njo vezal pakt o prijateljstvu in nenapadanju. Ravno konec junija in začetek julija 1940 naj bi Hitler pričakoval, da bo Velika Britanija pritrdila no odgovorila na njegova pričakovanja za sklenitev miru in v teh pričakovanjih je celo odložil svoj govor v reichstagu za več kot deset dni (z 8. na 19. julij 1940). V tem smislu je tudi razumeti tisti del Hitlerjevega pogovora s Ciano 7. julija 1940, v katerem je odgovarjal na Cianoovo razlago italijanske osvajaške politike v jugovzhodni Evropi, ko je dejal, da ne vidi nobenega problema, če bi bila Anglija zlomljena ali če bi bil z njo sklenjen mir, dokler pa to ni doseženo, lahko zaradi spora na

Balkanu pride do velikih problemov, ko bi Anglija in Rusija lahko odkrili njune skupne interese. Na drugi strani pa si je Hitler ravno takrat začel prizadevati, da bi zavrl dejavnost Sovjetske zveze in širjenje njenega vpliva v jugovzhodni Evropi, kar dokazujejo njegovi pogovori z državniki jugovzhodne Evrope (10. 7. Madžarska, 26. 7. Romunija, 27. 7. Bolgarija), ki so, kot smo videli iz pisma urada šefa varnostne policije in varnostne službe, vzbudili pri Nemcih v Sloveniji upanje na priključitev k rajhu), prizadevanja, da bi izgladil njihova nasprotja zaradi ozemeljskih zahtev itd. Ravno tisti čas je začel uresničevati namen, da vključi v nemško vplivno območje vso jugovzhodno Evropo, kolikor njen zahodni del ni bil že v italijanski vplivni coni in da postavi Sovjetsko zvezo pod izvršeno dejstvo, kljub zvezi in posvetu, ki ga je predvidevala določba pakta o nenapadanju in prijateljstvu med Nemčijo in Sovjetsko zvezo.

Tukaj ne moremo razpravljati o nadaljnjem razvoju Hitlerjevih strateških zamisli, ki so glede vojne s Sovjetsko zvezo do 10. avgusta 1940 prešle še kar dve fazi, pač pa naj opozorimo še na nek dokument, ki lahko tudi priča, da so spomenice v Celovcu in Gradcu nastale v okviru nekih širših zamisli. Dne 27. junija 1940 je vodja Volksmittelstelle, ustanove, ki je imela nalogo skrbeti za nemstvo v inozemstvu, esesovski general Werner Lorenz izdelal pet strani dolg „zapisek o nemški narodni skupnosti v Jugoslaviji“ in ga poslal nemškemu zunanjemu ministrstvu. Potem ko je predstavil to narodno skupino, je v poglavju „morebitne možnosti za rešitev“ napisal:

„Če bi Jugoslavija kljub nasprotnemu pričakovanju stopila v vojno na strani naših na-

sprotnikov, za kar pa do sedaj ni bilo nobenih znamenj, bi lahko z nacionalnega stališča postavili tele cilje:

1. Območje ob meji Koroške in Štajerske, ki ga, kot to prikazuje priložena zemljevida, pretežno ali občutno naseljujejo Nemci (primerjaj priložena zemljevida), naj bi bilo spet vključeno v rajh zlasti pa območje Maribora in Karavank.

2. Nemške jezikovne otoke, ki ležijo južno od tu, bi le težko priključili k rajhu, ker bi te predele v primeru vojne najbrž zahtevala Italija za svoje vplivno območje. V nacionalnem pogledu bi lahko iskali rešitev v preselitvi.

3. Nemško narodno ozemlje Vojvodine (Baranja, Bačka in Banat) s priključujočimi se naselbinami v Srenu in Slavoniji se v zemljepisnem pogledu nadaljuje za nemškim narodnim ozemljem v južni Madžarski in romunskem Banatu. To nepretrgano ozemlje so po koncu svetovne vojne razdelili med tri države, Madžarsko, Romunijo in Jugoslavijo. V primeru politične preureditve bi pričakovali, da bo za vso tam naseljeno narodno skupino sprejeta enotna rešitev.²⁶

(Dalje v prihodnji številki)

²⁴ PAA Bonn, Pol. XII, Bd. 7, Italien, Maier Kaibitschevi pismi 1. 8. 1940.

²⁵ Andreas Hillgruber: Hitlers Strategie. Politik und Kriegführung 1940–1941. Frankfurt am Main 1965, str. 144–277.

²⁶ PAA Bonn, Inland II g, Bd. 236, Kult. 2121 g, Lorenzov zapislek 27. 6. 1940; pr. Ferenc, Nacistična raznarodovalna politika, str. 109. Zemljevida, ki ju omenja Lorenz v prvi točki svojega sklepa, sta zemljevida „Südkärnten“ in „Unterstermark“ iz skupine zemljevidov „Deutsches Volkstum jenseits der Grenzen“, ki jo je izdal A. H. Ziegfeld. K svojem zapisu je Lorenz priložil tudi članke o Kranjski, Koroški, Bački in Banatu iz „Handwörterbuch des Grenz- und Auslandsdeutschtums“, National Archives Washington, mikrofilm T-120, navitek 1306, posn. 488977-982.

Miklavčevo: Občani se niso zmenili za 1000-letnico Koroške

To je pokazala slaba udeležba ob praznovanju „tisočletne Koroške“ v obliki javne slavnostne seje občinskega sveta občine Žitara vas, v sredo 7. julija v Miklavčevem.

Le okoli 60 oseb z občinskimi odborniki vred se je zbralo v „Haus der Heimat“, da se pokloni 1000-letnici Koroške. Ako bi to praznovanje občanom pomenilo res tisto, kar nam skušajo dopovedati deželni politiki, potem bi se to moralo izražati tudi v udeležbi. Tako pa si dobil le vtis, da ljudem oziroma žitajskim občanom ni do tega praznovanja, ki ga smatrajo za neko tujo ali umetno skonstruirano zadevo.

Zastopniki občinske skupnosti, Jože Golavčnik, Martin Hribernik in Jože Urh so torej ravnali čisto v smislu občanov, ko so v svojem pismu županu Posodu obrazložili, da ne vidijo — kakor tudi znani zgodovinarji — povoda in potrebe za takšno praznovanje, ki naj bi zamolčalo delež Slovencev v več kot

tisočletni zgodovini Koroške, da se zategadelj tudi ne bodo udeležili seje. Slavnostno sejo je otvoril župan sam. Podal je tudi nekaj svojih pogledov na koroško zgodovino. Trdil je, da je Koroška „južna trdnjava republike“ in dostavil, da praznovanje ni usmerjeno proti nobeni narodni skupnosti. Na prošnjo mandatarjev Občinske skupnosti, je župan prebral tudi njihovo pismo in tako dal poslušalcem možnost, da zvejo za argumentacijo slovenskih občinskih odbornikov. Ta županova poteza je bila brez dvoma korektna.

Da imajo Slovenci prav, če rečejo, da je Koroška kot politična enota mnogo starejša, je drugi govornik na slavnostni seji dr. Leitner z deželnega muzeja v Celovcu, jasno potrdil. Prav on kot zgodovinar ni mogel iti mimo karantanske, se pravi slovenske kneževine, ki je prišla šele v teku časa v odvisnost bavarskih vladarjev. Trditve o tisočletni samostojnosti Koroške pa tudi

še z drugega vidika ni utemeljena. Proti koncu 10. stoletja je namreč vojvodina Koroška padla zopet za nekaj časa v odvisnost Bavarske. Tako je dejal dr. Leitner, ki je v svojem govoru drugače največ besed posvetil zgodovini arhitekture in umetnosti na Koroškem. Njegov zgodovinski prikaz je pomenil bolj golo naštevavanje letnic, kakor je človek že navajen iz Ljudske šole, politično bolj kočljivih dogajanj v koroški zgodovini je samo površno omenil. Nasploh pa se ni dotaknil globljih socialnih in nacionalnih vprašanj. Verjetno mu tega ni dopuščala lastno pojmovanje „objektivnosti“. Župan je ob koncu seje obžaloval, da udeležba ni bila boljša. Če bi manj poslušal strankine ter „domovinske“ svetovalce in ukazovalce in bolj upošteval mnenje svojih občanov, mu ne bi bilo treba ničesar obžalovati.

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi člane in prijatelje društva na izlet na

PSINSKI VRH, 1577 m

Zbirališče v nedeljo 18. julija 1976 ob 7. uri zjutraj v gostilni Feliks Wieser pd. pri Šašelnu v Slovenjem Plajberku. Z vrha se bomo preko Strugarjev vrnili k izhodiščni točki.

Prisrčno vabljeni!

Bilčovs

V nedeljo 11. julija je naše domače prosvetno društvo SPD „Bilka“ pri Miklavžu v Bilčovsu priredilo lep uspel koncert slovenske pesmi, katerega so se poleg številnih domačinov od blizu in daleč udeležili tudi gostje, ki letujejo v naših krajih. Slišali smo kvalitetno slovensko pesem, ki jo je podal pevski zbor Jakob Gallus-Petelin, po drugi strani pa smo imeli tudi lepo priložnost tuje goste seznaniti z lepoto naše pesmi, katero so nekateri slišali šele prvič. Večina tujih gostov se je lahko na lastne oči in ušesa prepričala, da Slovenci na Koroškem nismo ekstremisti in teroristi, kakor to radi trdijo avstrijski mediji ki s tem zavestno pačijo pravo sliko, marveč ljudje z globoko srčno kulturo, ki jo čustveno izražamo v lepi slovenski pesmi.

Da pevsko društvo „Jakob Gallus-Petelin“ uživa sloves izvrstnega pevskega zbora ne samo v naši ožji domovini temveč tudi preko nje, ni treba posebej poudarjati. Prav zato se tudi ne čudimo, da se je v nedeljo zbralo toliko ljubiteljev pevske kulture, da prisluhnejo izvajanjem pevec tega dobro vodenega zbora.

Že kar pri prvih zapetih pesmih smo bili prijetno iznenadeni ob melodijah, ki so privlele iz grl izkušnih pevcev in pevk. Tudi živahni povodja prof. Joško Kovačič je dal nastopu svojo pravo smer, tako se je navdušenje stopnjevalo od pesmi do

pesmi. Navdušeni aplavz je jasno pričal o dobrem sprejemu koncerta.

Bilčovščani smo se za lepi večer in užitek, ki smo ga bili deležni, oddolžili s šopkom nageljnove. Podpredsednik prosvetnega društva „Bilka“ Hašpi Ogris je ob tej priložnosti med drugim izrazil tudi željo, da bi nas pevski zbor Gallus kmalu spet razveselil s svojim obiskom.

Šmarjeta pri Pliberku

Od zadnjih volitev je preteklo že več kot tri leta, torej nad polovico mandatne dobe in Šmarješčani in drugi okoličani še sedaj nimamo ceste, katere gradnjo je predlagala slovenska občinska lista. Le-ta je zahtevala, da se to cesto asfaltira. Vsi ki poznajo to cesto, ki se z doline vije na Šmarjeto, so soglasnega mnenja, da je ta prometna povezava v obupnem stanju. Nekateri so upali, da se bo novi župan bolj potrudil in nam šel na roke, vendar je cesta še v slabšem položaju kot je bila pod socialističnim županom. Je že tako, da za nas ni denarja, pa je kakor hoče. Vozili se moramo pač še naprej po takšni cesti, kot drugod pred 30 leti. Obsojeni smo na čakanje, da bodo najprej uredili in asfaltirali vse ce-

ste v mestu in v dolini. Nekateri naši ljudje pa so celo mnenja, da odgovorni občinski možje v dolini mislijo, da se bomo Šmarješčani in sosednji vaščani izselili iz naših krajev, tako da ne bi bilo več potrebno graditi ceste v Šmarjeto. In ker hočemo tudi v prihodnje ostati v naših krajih pričakujemo od naše občine, da bo imela v bodoče več posluha za naše težnje, kot jih je imela do sedaj.

Čeprav je bilo obljubljeno, da bodo asfaltirali vseh 8 km ceste, pa bo sedaj asfaltiranega komaj dober kilometer cestišča, iz česar sledi, da se je vsako leto načrt skrčeval, tako da smo se že bali, da se bo ob letošnji „suši“ posušil tudi tisti denar, ki ga je še občina imela predvidenega za našo cesto. Če bi pa še eno leto odlašali bi pa morda bilo res tako.

Odbornike Enotne liste in vse ostale prosimo, da bi za v bodoče vložili več pritiska za izgradnjo šmarješke ceste. Nadalje zahtevamo, da se zgradi vso cesto in ne samo rep ceste. Končno smo, saj mislimo tako, enakopravni z drugimi občani in zato naj se z nami podobno postopa kot z občani v dolini ali v mestu. Tudi tam ne gradijo cest po kočljivih kot vzorec, da vidimo kakšna naj bi bila, pač pa jo zgradijo v celi dolžini! Upravičeno se sprašujemo, ali je to pravica.

Slovensko prosvetno društvo „Trla“ v Žitari vasi vabi na

VEČER SLOVENSKE PESMI IN FOLKLORE

v nedeljo 18. julija 1976 ob 20. uri pri Rutarju v Žitari vasi.

Sodelujejo: Ženski pevski oktet z Obirskega, moški in mešani pevski zbor ter folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Železne Kaple in domači pevci.

Prisrčno vabljeni!

Nepričakovano nas je zapustil

Franci Zwitter, dvorni svetnik dr. Joško Tischler, domači in okoliški župani ter vidni predstavniki gospodarskih in kulturnih organizacij iz bližnje in daljne okolice.

Pogrebne obrede je opravil domači župnik Jančar, asistiral pa mu je borovelski kaplan Olip, ki je tudi spregovoril v slovo. Ob odprtem grobu se je od pokojnika v imenu domačega prosvetnega društva poslovil tajnik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser, ki je orisal življenje in lik pokojnika. Tako je med drugim povedal, da je Joško (tako so ga povsod klicali) nazorno pokazal, da je bilo mnenje tistih, ki so zapustili hribovite Brodi, češ, da tam ni prave možnosti za službo, zmotno, da meje med državami ne ločijo, temveč so povezovalni člen in da kljub težavam, ki jih je imel z oblastmi, ni obupal in postal daleč naokoli najbolj pomemben in najbolj trden gospodarski faktor. Ob teh uspehih pa je ostal zvest domačinom, domačim navadam in domači grudi. Prav posebno je tovariš Wieser v svojem govoru poudaril, da je pokojni, vsem pritiskom navkljub, katerim smo izpostavljeni koroški Slovenci, na svojem novem posloju namestil dvojezični napis in s tem poučil tiste, ki že več kot 30 let po drugi svetovni vojni še vedno zapirajo oči in trmasto tiščijo nazaj v tisto preteklost, ki nobenemu ni prinesla kaj dobrega. Zaključno je tovariš Wieser v imenu ZSO in SPD „Vrtača“ globoko prizadeti ženi, otrokom in svojcem izrekel iskreno sožalje.

Pokojnega Joškota Malleja bomo oranili v nepozabnem spominu kot izredno dobrega gospodarstvenika, poštenega in vestnega družinskega očeta in kot človeka, ki se je odločno in prizadevno boril tudi za našo narodnostne pravice. Naj mu bo domača zemlja lahka.

To smo mi - zaključna prireditve dijaškega doma SŠD v Celovcu

V ponedeljek 5. julija smo se učenci dijaškega doma SŠD v Celovcu predstavili staršem in prijateljem mladine s pestrnim kulturnim sporedom, ki se je odvijal pod geslom „To smo mi“. Do zadnjega kotička napolnjena dvorana je bil najlepši dokaz, da je zanimanje za naše delovanje v domu zelo veliko. Program, ki smo ga izvajali na tej prireditvi, smo pripravljali ravno v tem času, ko smo se trudili, da bi tudi v šoli dosegli najboljše uspehe. Veliko dobre volje in samopremagovanja je bilo potrebno, zlasti v teh vročih dneh, da smo lahko uresničili naše zadane naloge.

Po pozdravu učenca Marjana Velika so učenke in učenci nižjih razredov prebrali svoje spise z vsebino — „Kako smo se privadili življenju v dijaškem domu“. Seveda je bilo na programu še mnogo drugih točk. Tako so učenci z vokalno-instrumentalnim izvajanjem popestrili spored. Pela so dekleta, na klavirju pa jih je spremljala Hafner Sabina. Nadalje je imel velik aplavz Kumer Toni, ki je v Leder-Lisičkovih „Nedeljskih jagrih“ pokazal svoje sposobnosti. Živo in duhovito sta Kernjak Joži in Umek Karli zaigrala „Siamskega muca in smetiškega mačka“. Nadalje so dijaki recitali „Blatničane“ in zaigrali igrice „Smeh v šolskih klopih“. Pesem „Učna ura“, ki jo je prebrala I. Vavti in ki so jo spesnile dijakinje, je zelo dobro vžgala. Prav posrečena je bila „domska kronika“, ki jo je prebrala Kuhar Sonja. V njej učenci opisujejo življenje v dijaškem domu. V vseh teh spisih se odraža ljubezen do doma in borba za obstoj slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

Med posameznimi točkami obširnega sporeda je zapel naš domski zbor pod vodstvom požrtvovalnega prof. Franceta Demšarja. Kot nekaka posebnost sporeda pa so bile ritmične vaje, ki jih je z našimi dekleti izvajala prof. Maja Kupper. In ker je v domovih tovarštvo še posebno pomemben činitelj, saj beseda tovarštvo ni prazna beseda, marveč širok pojem, je pesmico „Kaj pomeni tovarštvo“ lepo podala Maja Haderlap.

Na zaključku prireditve so dijaki, ki so se prav posebno izkazali v tovarštvu in v nesebičnem uredništvu dejavnosti domovske skupnosti, prejeli še posebno pohvalo. Lep obisk naših staršev in prijateljev mladine, je bila najlepša nagrada za naš trud, ki nam hkrati daje pogum in voljo za bodoče delo v našem dijaškem domu.

Haderlap Maja in Rudi Benetiek

Turska avtocesta raste

V petek 2. julija so dali slovesno v promet nadaljnji odsek Turske avtoceste med Gmündom in Lieserhofnom. Poleg graditeljev in številnih domačinov so se slovesnosti udeležili tudi zvezni minister za gradnje Moser, deželni glavar Wagner, namestnik deželnega glavarja Fröhbauer in številni zastopniki javnega in kulturnega življenja.

Novi cestni odsek, ki so ga otvorili, je dolg 10 km, od tega pa je cesta spelnjena kar 3,6 km preko mostov, med njimi tudi preko tistega, ki se je lansko leto zrušil in pod seboj pokopal 10 ljudi. Prav zato je imela slovesnost tudi grenak priokus te tragične nesreče.

Skupna dolžina Turske avto ceste, ki bo povezovala Salzburg z Beljakom, bo dolga 188 km. Od tega je z otvoritvijo omenjenega odseka gotovo oziroma v promet 103 km te ceste, ki že sedaj predstavlja veliko olajšavo pri vožnji preko Alp. Cesta pa bo imela še večji pomen, ko bo zgrajena tudi cesta skozi Karavanki in tako povezovala srednjo Evropo z našimi vrelci na Bližnjem vzhodu.

Z dograditvijo Turske avto ceste in ceste pod Karavankami — slednje so trenutno še edina ersna ovira na tej medkontinentalni cestni povezavi — bo Evropa dobila najkrajšo in najhitrejšo zvezo med obema omenjenima področjema, kar bo ogromnega gospodarskega pomena, ne samo za Avstrijo in Jugoslavijo, temveč za vso Evropo.

Ponoven protest proti prireditvi brambovcev v Št. Jakobu

Odgovor na odločni protest slovenskih odbornikov in zaupnikov 21. junija v Št. Jakobu v Rožu, s katerega so odposlali protestno pismo naslovljeno na zveznega kanclerja, deželnega glavarja in šentjakobskega župana, v katerem protestirajo proti nameravani blagoslovitvi brambovskega (Kameradschaftsbund) prapora, ki naj bi bila 1. avgusta t. l. je bil ta, da je beljaški okrajni glavar pred dnevi ob navzočnosti župana Greßla imel razgovor s tremi slovenskimi odborniki v Št. Jakobu v Rožu.

Slovenski odborniki so v smislu protestne resolucije ostro nastopili oziroma zahtevali prepoved omenjene prireditve, češ da je naperjena proti slovenski narodni skupnosti in avstrijskim demokratičnim silam, ki so za mirno sožitje v deželi in da je namen teh in podobnih prireditev (Vernberk, Kolmar vas) ustvariti na Koroškem primerno vzdušje (strahovanje Slovencev) za preštevane posebne vrste. Ob tej priložnosti so občinski odborniki osvetlili vlogo, ki jo igra prireditelj Kameradschaftsbund, član Kärntner Heimatdienst, h kateremu spada tudi zloglasna „Kameradschaft IV“, ki jo sestavljajo nekdanji pripadniki SS enot. Ta SS Kameradschaft je imela lansko leto v Krivi Vrbi in na Šenturški gori (Ulrichsberg) srečanje z udeleženci ZRN. Na obeh prireditvah so bile zastopane tudi uradne osebnosti Koroške, kar samo potrjuje, da je v Avstriji globoko zakoreninjena nacistična in neonacistična miselnost.

Kljub tem tehtnim argumentom ni bilo mogoče preprečiti nameravane prireditve. Okrajni glavar je sicer obljubil, da bo skrbel, da ne bo prišlo do protislovenskih izgrediv, vendar med besedami in dejanji je pri nas na Koroškem žal globok prepad. Res radovedni smo ali bo med nameravano prireditvijo v Št. Jakobu in prejšnjima v Vernberku in Kolmari vasi sploh kakšna razlika.

Naj še omenimo, da so o nameravani blagoslovitvi brambovske bandere občinski odborniki v Št. Jakobu že razpravljali meseca aprila. Čeprav so odborniki vedeli, da je takšna prireditev zelo kočljiva, so se za izvedbo izrekli vsi, razen 3 slovenskih in 1 komunističnega mandatarja.

Poletna noč v Železni Kapli

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli je tudi letoš spet vabilo na tradicionalno prireditev „poletna noč“, ki je bila v soboto 10. julija zvečer pri Brunerju v Lobniku.

Čeprav so se na nebu zgrinjali temni oblaki, ki so obetali slabo vreme, pa k sreči do tega ni prišlo, tako da se je napovedana prireditev odvijala v izredno prijetnem hladnem poletnem večeru. V tej prijetni poletni noči se je pri Brunerju zbrala velika množica ljudi, ki je prišla od blizu in daleč, da se udeleži te nadvse priljubljene in privlačne prireditve. Med gosti je bilo tudi mnogo tujcev, ki vsako leto prihajajo k nam na dopust in jim je „poletna noč“ kapelških prosvetašev postala prava družabna atrakcija, katero si seveda velja ogledati oz. obiskati.

Priprave za to prireditev so seveda zahtevale mnogo truda in prizadevanj, saj so morali člani društva in njihovi prijatelji pošteno pljuniti v roke, da so zgradili kolibo, kjer so prodajali jedi in pijače, postavili plesni oder in razpostavili klopi in mize. Obiskovalcem te prireditve so postregli z izvrstnimi specialitetami — čevapčiči, domačimi krapi ter s prašičem na raznju. Seveda tudi ni primanjko-

valo dobre kapljice.

„Poletna noč“ je otvoril predsednik SPD „Zarja“ inž. Kuhar Peter, ki je ob tej priložnosti pozdravil številno množico, med njimi prav posebno tretjega prezidenta deželnega zbora Josefa Guttenbrunnerja in domačega župana in deželnega poslanca Jožefa Lubasa. Po pozdravnih besedah je moški zbor SPD „Zarje“ zapel dve pesmi, slovensko in nemško in tako izrekel v pesmi dobrodošlico zbranemu ljudstvu. Na prireditvi je seveda sodelovala tudi znana kapelška folklorna skupina, ki je med gledalci izzvala veliko navdušenje. Za dobro razpoloženje je skrbel mladi

ansambel „The Spiders“. Dolgo v noč se je slišalo veselo vriskanje in petje. Prireditev „poletna noč“ je izredno lepo uspela, tako da so prišli vsi na svoj račun. Sploh je prevladovalo enotno mnenje, da se tudi drugo leto vsi srečajo na tej družabni prireditvi. Vsekakor je bil trud, ki so ga kapelčani vložili v to prireditev bogato poplačan z obilnim obiskom in pa tudi z dejstvom, da so se vsi dobro počutili v prijetni domači družabnosti. Za prosvetaše SPD „Zarja“ je to veliko priznanje in hkrati pobuda, da prihodnje leto spet prireditvi „poletna noč“, ki uživa sloves prave kapelške posebnosti.

Tovariško srečanje

Zopet smo se radi odzvali povabilu Zveze združenj borcev narodno osvobodilne vojne iz Vojnika pri Celju. V Vojniku so 20. junija slovesno opravili svoj krajevni praznik v počastitev žrtev, ki so padle v partizanih ali prišle v smrt v raznih taboriščih in zaporih.

Med Zvezo koroških partizanov v Celovcu in Zvezo združenj borcev iz Vojnika obstojajo že dalj časa tesni tovariški stiki, ki so dosegli svoj višek v pobratanju med obema borčevskima organizacijama. Naša veččlan-

ska delegacija pod vodstvom Lipeja Kolenika se je seveda z največjim veseljem odzvala povabilu in preživela nekaj prijetnih ur s štajerskimi partizani.

Praznovanje se je odvijalo na domu Dobrotinškove družine, ki je dala v zadnji vojni šest članov za svobodo. Usoda te družine je bila zelo pretresljiva. Uprla se je fašistom in že takoj od začetka sodelovala s partizani. Trije člani družine so padli v partizanih, ostali trije pa so zgubili življenje v taboriščih. Veliko ljudi se je zbralo na tem v vojni tako prizadetemu domu, da se oddolžijo spominu teh junaških ljudi. V okviru zelo pestrega in obširnega sporeda z govori, petjem in deklamacijami šolskih otrok, sta spregovorila oziroma imela slavnostne govore tov. Ivo in tov. predsednik Jurij Bojanovič. Za uradnim delom je sledilo tovariško srečanje med našimi in tamošnjimi borci. Prav pristrčno je bilo potem, ko nas je tovariš Bojanovič skupno s predstavniki ZB Vojnika povabil v svojo zidnico, kjer smo poskušali njegovo pristno domačo vinsko kapljico. S tega kraja se nam je nudil čudovit pogled na delček štajerske s svojimi prijaznimi ljudmi in na okoliške hribe posejane z vinsko trto in belimi zidanicami.

Tem potom se ponovno zahvaljujemo Zvezi borcev Vojnika in še posebno tovarišu Bojanoviču za povabilo in pristrčen tovariški sprejem ter vam kliče mo nasvidenje na Koroškem.

R A Z S T A V A S L I K

Se danes si lahko ogledate razstavo slik Karla Vovka v klubu KDZ v Mohorjevi hiši, od 13. do 16.30 ure.

Pristrčno vabljeno!

PISMO BRALCA

Nicht zumutbar

Die beiden Minderheitsgesetze sind von den Parlamentsparteien einstimmig verabschiedet worden. Und dies ohne Zustimmung der Minderheit, also gegen die Minderheit. Damit ist aber dieses Problem nicht gelöst, im Gegenteil, eine Lösung ist nur im Einvernehmen mit den Vertretern der Slowenenverbände möglich. Wären die pragmatischen Verhandlungen, die vor Wochen in einem angenehmen Klima geführt wurden, noch Monate fortgesetzt worden, dann wäre man zu einer Lösung gekommen und man hätte sich die Minderheitenabrechnung erspart. Aber gerade das wollten die konservativen Parteien (auch die SPÖ ist mit ihrer gegenwärtigen Einstellung höchstens als bessere konservative Partei zu bezeichnen) nicht erreichen, weil dann die Verbeugung für die 80.000 Unterschriften (viele bereuen heute, daß sie damals unterschrieben) des KHD weggefallen wäre und die Wahlspekulationen, die hierzulande ja am vorrangigsten sind (auch wenn alles in Scherben fällt), wieder höchste Blüten treiben würde, bzw. auf Kosten der Vernunft, Verantwortlichkeit und Sicherheit gehen. Und während nun das Trommelfeuer der Parteien beginnt, wo man die Minderheit von ihren Verbänden, Vertretern (die man als falsche Ratgeber anschwärzt) zu isolieren versucht, um sie für die Minderheitenfeststellung gefügig zu machen, was einem Todesurteil der Volksgruppe gleichkäme, „fallen“ sogenannte Prominente um, um ihre „Pfründe und ihr Ansehen“ wieder „aufzupolieren“. Während Kienzl und Gmoser sich von der Minderheit distanzieren, weil diese von ihren Staat verlassen, zu ihrem Muttervolk nach Jugoslawien fahren, um Tito zu der längst fälligen Intervention bei den Vereinten Nationen zu ersuchen (aber nicht wie Urangstvorgebende propagieren: um in Österreich einzumarschieren), damit der gleiche Erfolg auch ihnen beschieden wäre, wie er seinerzeit Südtirol gewährt wurde, als sich Österreich, als Muttervolk, an die UNO wandte, weil sich die Südtiroler nicht mehr nach Rom, sondern nach Wien begaben. Auch der um die Minderheit unbestritten verdienstvolle Mann, Präsident Guttenbrunner ließ sich aus unbekannten Ursachen „bewegen“ oder „verwenden“ in einer TV-Diskussion mit einem bestechend argumentierenden Dr. Inzko, die Minderheit aufzufordern, die Minderheitenabrechnung über sich ergehen zu lassen, weil diese ja Gesetz geworden ist. Nun, Gesetz war ja auch das Ortstafelgesetz 1972, und einer Gewalt, die den Österreichischen Staatsvertrag nicht erfüllen wollte, gab man nach, indem man dieses Gesetz sistierte,

jetzt gar exekutierte und dieser Gewalt noch den brutalsten Wunsch erfüllte, die Minderheitenfeststellung, das wirksamste Assimilierungsmittel. Schon aus diesen Gründen ist dieses Gesetz einer Minderheit und auch einem friedliebenden Österreich nicht zumutbar. Ich kann es einfach nicht glauben, das es Präsident Guttenbrunner notwendig hat, daß dies ihm heute gleichgültig sein kann. Im Interesse des Friedens in Kärnten hofft aber jeder human denkende Österreicher, daß die Slowenenverbände geeint und gemeinsam sich gegen die Existenzbedrohung der Minderheit stemmen (mit demokratischen und gesetzlichen Mitteln), die UNO sich konfliktlösend einschaltet und genügend viele Österreicher, egal welcher Muttersprache, sich am Boykott der Minderheitenfeststellung beteiligen. Daß sich aber nicht jeder von seiner Partei „umdrehen“ läßt, oder sich „klugerweise herausaltet“ und dem man daher sagt, er soll die Konsequenzen ziehen, um seiner Partei auf ihrem Weg zu den „Wahlerfolgsidea-

O B V E S T I L O

V soboto 17. julija 1976 bo ob 17.15 uri v ljubljanski televiziji oddaja

„NE DAMO SE PREŠTEVATI“

len“ nicht im Wege zu stehen, bewies ich, indem ich mein GR-Mandat zurücklegte. Das tat ich aber, übrigens ohne Groll auf meine Partei, auch deshalb, weil mir diese sagte, mich verstehe doch keiner und außerdem sei ich zu einseitig. Diese Worte erinnerten mich, Agnostiker, an die Aussagen einer katholischen Zeitschrift zum Fall A. Jägerstätter (einen Wehrdienstverweigerer im verbrecherischen Hitlerkrieg, der für seine Überzeugung durch das Fallbeil starb): Das Beispiel wirkt deshalb so sehr als Herausforderung, weil wir heute mehr den je in Gefahr sind, uns manipulieren zu lassen und in der Vermassung untergehen. Er wird so zu einem Mahner für den einzelnen, seinem eigenen Gewissen zu folgen und eigene Entscheidungen zu wagen. Aber: Mahner sind unangenehm, weil sie beunruhigen, weil sie zum Überdenken der eigenen Haltung herausfordern, weil sie einem vielleicht zu bewußtsein bringen, daß man selber dies und jenes nicht wagen würde, daß man feig ist.

Udo Manner

Ustavno sodišče prekinilo pritožbeni postopek društva „Kulturni dom“

Na osnovi pritožbe društva „Kulturnega doma“ je ustavno sodišče po dne 28. 6. 1976 izvršeni javni ustmeni razpravi in po predavanju poročevalca in iznašanjih zastopnikov pritožnikov, odvetnikov dr. Francija Zwitterja in dr. Ernsta Zornlaiba ter zastopnika koroške deželne vlade dr. Heyma Skudnigga sklenilo, da uradno preveri zakonitost prostorskega načrta prestolice Celovec odnosno odredbo občinskega sveta prestolice Celovec z dne 4. junija 1975, štev. 4729/73, ki je bila odobrena v smislu § 7, odst. 3 zakona o občinskem prostorskem načrtovanju 1970 z odločbo koroške deželne vlade z dne 7. julija 1975, štev. Ro 4811/75 objavljeno v uradnem listu Kärntner Landeszeitung z dne 11. julija 1975 na strani 6.

Priložbeni postopek je v smislu § 32 poslovnega reda ustavnega sodišča, zvezni zakonski list štev. 102/1946, prekinjen; nadaljeval se

bo po odločitvi v postopku o preveritvi odredbe.

V utemeljitvi tega sklepa izraža sodišče mnenje, da kaže, da občinski prostorski načrt ni bil v redu objavljen, da torej obstojajo formalno-pravni pomisleki glede objave. V materialnem oziru pa so nastali tudi pri ustavnem sodišču pomisleki glede dne 4. junija 1975 izvedene spremembe občinskega prostorskega načrta, kakor so jih iznašali pritožniki.

Za razčistitev teh pomislekov je ustavno sodišče sklenilo uradno preveriti zakonitost odredbe občinskega sveta prestolice Celovec z dne 4. junija 1975. Ta sklep pomeni zgolj pravno-vodstveno odredbo. Če in v koliko so zgoraj omenjeni pomisleki upravičeni in vprašanje, če so dane procesne predpostavke, bo razčiščeno v postopku o preveritvi odredbe. Do odločbe v tem postopku je postopek prekinjen.

IVAN CANKAR

17

Martin Kačur

Življenjepis idealista

Ni se okrenil in je hitel dalje; obnošena, ohlapna, suknja je frfotala okoli njega in veter se je igral z dolgimi škrici. „Bog mu odpusti!“ je pomislil. „Kaj ve on, mladič! Nima žene, ne otrok. Da bi nikoli ne izkusil, kaj se pravi pokonci stati, če ima človek križ na rami in se mu kolena tresejo... V gnezdo sem prišel, v toplo; zdaj se bom kar lepo v kot stisnil!“

Smehljaj se je predse in je mežikal v sonce, ki mu je sijalo žarko naravnost v lica.

„Teško je takole... iz noči naravnost v prevelik dan...“ Stopil je v svetlo, prostorno vežo; visoka steklena vrata so bila pred njim in za vratmi ni bilo nikogar; odpreti se ni upal in ni vedel, kam bi potkal. Iz nizkih stranskih durí, morda iz kleti, je stopila dekla s košem in steklenicami v rokah.

„Ali je doma gospod župan?“ je prašal plaho Kačur.

„Doma so!“ je odgovorila dekla osorno in je odpahnila duri v stekleno pregrado.

„Kaj pa bi radi?“ se je okrenila med durmi.

„Učitelj sem —“

„Bom že povedala hišni!“

Zapahnila je duri in je šla; Kačur je čakal.

Kako gosposko je vse tukaj!“ se je ozrl po veži.

Začel je korake in se je zravnal. Od one strani pregraje je stopil v vežo slok, črnobradat mož in je odprl duri.

„Stopite no bliže!“ se je nasmehnil Kačurju, ki je stal s klobukom v roki in se priklanjal.

„Pa pokrijte se!“

„Gospod župan... moje ime je Martin Kačur, učitelj...“

šele včeraj sem prišel v ta lepi kraj... in trudil se bom, da mu... ne bom delal sramote...“

Župan se je zasmeljal in mu je segel v roko.

„Zakaj pa bi mu delali sramoto?... Vi ste šaljivec, se mi zdi!“

„Ne!“ se je prestrašil Kačur. „Nisem šaljivec... Resno, gospod župan... in vestno... bom izpolnjeval svoje svete dolžnosti... in ne bom se ukvarjal s stvarmi, ki... ki ne sodijo v delokrog... ne s politiko...“

Z županovega obraza in iz njegovih črnih oči je izginil nasmeh in pogledal je na Kačurja resno in trdo izpod košatih obrvi.

„Kaj pa to mene briga? Kaj mislite, da sem špijon? Učitelj je prav tako svoboden človek, kakor vsakdo drugi; počnite, kar se vam zdi, da je prav!... Klečeplazci niso najboljši ljudje!“

Segel mu je v roko, umaknil jo je hitro in je šel.

Potrt in ves nemiren se je vračal Kačur proti domu. K tlom ga je tiščala poldanska svetloba, oči so ga bolele, če se je ozrl na polje, vse prepleteno s svetlimi, nemirnimi žarki, kakor da seje sonce zlata in srebrna zrna nanj. Na fari je zazvonilo pol-dne in iz daljave, brenče in monotono, so se oglasile podružnice.

Bolestno in plaho je bilo Kačurju pri srcu.

„Župnik je rekel, da bi bil tujec, zaničevan in smešen, če bi se napotil zdaj, ob prepozni uri, v svetlejšje kraje...“

In zgodilo se je tedaj, da si je Kačur, z grozo in bolečino v srcu, zaželel Blatnega dola... Tistih vlažnih, zadetih senc... kjer je človek spal... in je bil miren, se ni ganil... kakor v raki...

„Kaj si že spet pijan?“ ga je pozdravila žena.

Otroci so gledali nanj z velikimi, prestrašenimi očmi, kakor so gledali nanj v tistih časih, ko je prihajal domov brez klobuka, omahujoč in blaten.

Sedel je za mizo in je uprl glavo v roke.

„Tukaj je svet ves drugačen, žena!“

Prinesla mu je kosilo na mizo.

„Seveda je drugačen, hvala Bogu!“

Kačur je vzdignil obraz in se je začudil ženi; lepša je bila nego kdaj poprej, bujna, kipeča, in oči so se ji svetile.

„Kaj si nič ne želiš v Blatni dol?“ se je nasmehnil Kačur trpko, skoro očitaje.

„Ti si morda celo želiš? Ni tukaj pač takih bratcev zate, da bi popival z njimi!“

„O Tončka, ti... zakaj govorim s tabo, ko je, kakor da bi govoril kamnu!“

„Glej, si že spet siten, pa se še napil nisi!... Veš kaj, Kačur, za obleko bo pa treba kar precej skrbeti! Dve nedelji ne pojdem taka v cerkev, kakor sem! Tukaj se nosijo vse drugače, tako da me je sram!“

„Kje bomo pa jemali?“

„Saj ni terba vsak dan mesa!“

„Hitro si se udomačila, Tončka! Hitro si pozabila na Blatni dol! Tam ni bilo treba žide!“

„Kdo pa je zmerom silil stran? Pa kdo je bil tisti, ki je rekel, da bom gospa? Lepa gospa! Lep gospod!“

Kačur je umolknil. Z vso žarko močjo je sijalo sonce v izbo in ta svetloba ga je dušila; bal se je je, kakor se je bal nekoč tistih senc v Blatnem dolu. Čutil se je v tej svetlobi tujca, slabotnega, plahega in tujca pred svojo ženo, ki je pila luč v polnih požirkih, tako da ji je sijala iz lic in iz oči...

Zvečer se je napotil h Gašperinu.

Ko je stopil v krčmo, je bila izba že zakajena in velika družba je sedela za mizo; par mladih uradnikov, zaspani praktikant med njimi, obadva učitelja, Matilda v koketni obleki s kratkimi čipkastimi rokavi, druga učiteljica, mlado, suho in plaho dekle z velikimi očmi in starkava, klepetava ekspeditorka. Glasno so pozdravili Kačurja in so ga posadili med zaspanega praktikanta in plaho učiteljico.

V težkem gostilniškem vzduhu, v tobakovem dimu in dremotni luči se je čutil Kačur takoj bolj domačega. Pokusil je vino in vino je bilo dobro nato se je ozrl po družbi.

Nasproti mu je sedel visok, lep fant s pšeničnimi, kodrastimi lasmi, zelo nežno poltjo in nelepim izrazom okoli ustnic; gledal je na Kačurja s čudnim, vodenim pogledom in je umeknil oči, ko se je Kačur ozrl nanj.

Martinček

V vas je prišel nov učitelj. Kot vsakega doslej, so tudi tega sprva gledali nezaupljivo in se vpraševali: Bo? Kako bo učil?

Prišel je s poukom. Franček, Mirko, Julka in Alenka so se spogledali in zaključili: Bo.

Na koncu pouka jih je nekaj zadržalo v razredu. Najbrž radovednost. Učitelj jih je poklical k sebi.

„Imate popoldne kaj časa?“

„Imamo, imamo, gospod učitelj.“

„Potem mi boste pomagali ujeti martinčka.“

Otroci so odprli usta.

Prihodnji dan so bili prvi v razredu. Nestrpno so pričakovali začetek pouka. Včerajšnji dogodek jih je tako težil, da se niso mogli sproščeno pogovarjati. Radi bi si še enkrat pripovedovali, kaj so včeraj doživeli, a jim je obljuba, dana učitelju, da ne bodo nikomur povedali, hromila pogovor.

V razredu je bil pred poukom običajen hrup. Razgrajati so bili to jutro še posebno glasni in nebrzdani. Naši prijatelji so jih mirili.

Slednjič se je le prikazal učitelj s skrivnostno nasmejanim obrazom. Razred se še vedno ni pomiril. Učitelj je začel sredi hrupa:

„Včeraj popoldne, ko ste bili že doma, smo se zbrali: Franček, Mirko, Julka in Alenka ter krenili nad ribnikom v sončno reber. Sprva nam je beseda tekla veselo in hitro, čimbolj pa smo prihajali v klanec, čimbolj se je pot stiskala pod reber in postajala ožja, tembolj kratkobesedni in pozorni smo postajali. Čakala nas je težka naloga.“

V razredu se je že popolnoma pomirilo. Še največji razgrajati so prisluhnili. Učitelj pa je nadaljeval:

„Ozka pot nas je prisilila, da smo stopili v kolono po eden. S seboj smo imeli suknje. Kolona se je tiho pomikala po poti, kar se je v travi, ki se je vzpenjala visoko v grmovje, nekaj zganilo. Obstali smo in prisluhnili. Tedaj je Franček stopil na suho vejo, da je počila. Srce nam je bilo visoko v grlu. Spogledali smo se. Medtem pa je pod grmom nekaj šinilo. Kaj?“

V razredu je nastala grobna tišina. Učitelj je govoril šepetaje. Še največji razgrajati so odprli usta. Naši štirje prijatelji pa so se naslonili na komolec in s široko odprtimi očmi zrlili v učitelja. Zdelo se jim je, da zgodbo prvič slišijo.

„Kaj je bilo?“

„Martinček!“ je zašepetal Slavko v prvi klopi. Vsem je zaigral na licih rahel nasme, poln pričakovanja.

„Kot se je prikazal, tako je izginil,“ je nadaljeval učitelj. „Mi pa za njim v reber. Martinček je bil hitrejši. Nismo ga več uzrli.“

„Pojdimo v drugi hrib,“ je predlagala Alenka, „tam je nekaj kamenja in na njem se gotovo grejeto.“

In kolona je krenila skozi gozd in čez travnike v nasprotni hrib.

„Glej ga!“ je pritajeno vzkliknil Mirko. Obstali smo, se sklonili in iskali z očmi v tisto smer, kamor je pokazal Mirko. In res. V ilovnatem prahu sta se grela dva martinčka. Komaj pa smo se malo premaknili, sta že zbežala. Poparjeno smo se spogledali.

„Glej, tam je še eden,“ je zašepetala Alenka. In res. Za bližnjo skalo je čepel in vzdigoval glavo. „Kam le gleda tako zamišljeno?“ Na skali smo opazili hrošča. Mhm, smo si mislili, po pečenki ga skomina, nas pa po tebi. Tiho smo slekli jopiče in jih naravnali predse, kot ščite. Franček pa je poveljeval: „Mirko na desno, Julka na levo, ti tja, jaz sem. Obkolili ga bomo in ko bom rekel: vrzi, se vsi požene-mo nanj.“

Kolona je sklonjena in po prstih obkoljevala martinčka. Dih ji je zastajal, roke so se ji tresle, oči pa so videle samo martinčka. Junaki so prežali na martinčka, martinček na hrošča. Tedaj zavpije Franček z vso silo svojega glasu: „Vrzi!“ In že so se pognali nadenj. Spogledovali so se in se vpraševali: Si ga ti? Ga imaš ti? Pretipali so ves prostor pod suknjami.

„Kako lep je bil!“ si je mislil Franček. Po hrbtu je bil zelenkast, spodnja stran pa je izgledala, kot bi bila pokrita s svetlimi luskinami. Pa kakšne oči in kremplje je imel. In rep. Zdelo se mu je, da ni še nikoli videl martinčka s tako dolgim repom. Poglejte, otroci, kakšen je bil.“

Učitelj je pričel risati na tablo martinčka in razlagati njegov ustroj.

„Kaj ga niste ujeli?“ je učitelja nestrpno in boječe prekinil Radovan.

O dobrem mojstru brivcu

Duško se ni in ni pustil strika. Lani mu je neki brivec oprasnil uho in Duško se boji, da mu ne bi poslej kak brivec odstrigel ali levega ali desnega ušesa.

Od takrat so Dušku lasje že močno porasli in očka hoče, da se Duško ostriže. Prijel je Duška za roko in šla sta od brivca do brivca. Toda Duško ni popustil. Jokal je, otresal z glavo in silil s stola.

Tako sta z očkom prišla do brivnice dobrega mojstra brivca.

Dobri brivec je prosil Duška, naj mu dovoli, da ga ostriže. Prigovarjal mu je, da je to potrebno in da on res ne zbira otroških ušes: Duško pa ne in ne. Tedaj je dobri mojster stopil za zastor, da bi razmislil, kako in kaj. Ko pa se je spet prikazal, je predlagal Dušku, da bi se igrala brivca. Rekel je: „No, Duško, ti si brivec, pa me ostriži!“

Ko je dobri mojster v resnici sedel na stol, se je Dušku zazdelo stvar imenitna. Prijel je za škarje in pričel striči suljo.

redke črne lase.

Potem je brivec rekel:

„Odlično, Duško! Zdaj sem pa jaz na vrsti.“

Duško je bila igra vseh in je sedel na stol.

In tako je nekaj časa Duško strigel brivca, nekaj časa brivec Duška, vse dolje, dokler ni bil Duško lepo in spodobno ostrizen, kakor je želel očka.

Ko pa sta očka in Duško stopila iz brivnice, je dobri mojster brivec snel z glave nesporno ostrizen — la-

„Tako vam povem: Ko niso ničesar našli pod suknjiči, so poparjeno obsedeli na svojih mestih in objeli svoja kolena, le Franček je še držal roko na suknjiču.“

„Gremo,“ se je oglasila Julka.

Vstajali so. Tedaj se je pod Frančkovo roko nekaj premaknilo.

„Miga, miga!“ se je zadrhl.

Priskočili smo in se sklonili nad njegovo roko. Franček pa je počasi privzdignil suknjič. Ped za pedjo.

„Rep!“ smo nenadoma vzkliknili ostali. In res. Bil je martinčkov rep. Lep, dolg, zelenkastorjav.

„Primi!“

„Ti primi!“

„Kaj boste vi!“ se je nahudoval Franček in zgrabil z desnico za rep, z levico pa spustil. Hotel je dvigniti martinčka v zrak, da bi ga spustil v steklenico, ki jo je držala pripravljeno Julka, a glejte — v roki mu je ostal rep, samo rep, a martinčka ni bilo nikjer. Debelo smo se spogledali. V tem pa je izpod suknjiča, na drugi strani smuknil martinček, res pravi martinček, a brez repa. Ne lažem. Brez repa.

Niso mogli verjeti svojim očem. Martinčkov rep, ki ga je držal Franček v roki, je pričal, da je to resnica, gola resnica. Martinček je pobegnil brez repa in ga pustil našim junakom za spomin. Poglejte ga.“

In učitelj ga je kazal od klopi do klopi, otroci pa so gledali z odprtimi usti in se niso mogli načuditi. Nato je stopil k tabli in razlagal: „Martinčku služi rep za obrambo pred sovražniki. Lahko ga odvrže, če ga kdo zgrabi zanj in zbeži. Nato mu zraste nov.“

„Pa niste šli za njim?“ se je oglasil največji pretepač v razredu.

„Da, za njim smo šli in dobili dva. Prav ti stega brez repa, ki nam je ušel in še enega, rjavega in manjšega.“

„Kako pa to? Nikoli še nisem videla rjavega martinčka.“

„Tudi rjavi so. Rjave so samice, zeleni pa samci.“

Poletje

Bose stopinje poklanja poletje, da mi škerjančka in v žitu cvetje, prinaša brezskrbni sončni dan; pobarva nebo modro kot lan, zariše na večer v nebesni obok mavrico, ki jo razpne čez log. Vse to veliko imetje, poklanja kuštravo poletje.

„Franček, ali veš, kaj je samec?“

Franček je tiho vstal in povsilel oči.

„Kdo pa ve?“

V razredu je nastala zopet tišina.

„Ne veste. Ti, Anica, Zinka, Peter?“

Tedaj se je zagnal pokoncu Matjaž iz zadnje klopi in rekel: „Samec je to, kot petelin.“

„Samica pa kura,“ so se oglašali drugi.

„Kje pa imate martinčka?“

Učitelj je izvlekel iz žepa steklenico, v kateri je bilo nekaj vejic, med njimi pa dva martinčka. Učenci so stopili na klopi, da bi bolje videli.

„Sta mrtva?“ se je žalostno oglasila Marjanca.

„Ne, nista mrtva, samo otrpnila sta.“ Učitelj je med tem odmašil steklenico in ju stresel na prvo klop, nato pa ju vzel v pest.

„Martinček ima nestalno toplo kri,“ je nadaljeval. „Na soncu, ko se mu ogreje, postane živ, na mrzlem pa se mu ohladi in otrpne.“

Medtem sta se martinčka v učiteljevi roki ogrela in oživila.

„Glejte, glejte, gospod učitelj, rjavi je oživel.“

Učitelj ju je postavil na okno, ki je bilo polno sonca. Ozirala sta se v razred in pod svobodno nebo, pomežiknila z očmi in že ju ni bilo več.

„Ho, jo,“ je zavreščalo po razredu in že so bili vsi na oknih.

Martinčka pa sta že plezala v hrib in se veselila sonca.

Učitelju Jerinu se je poznalo na krepkem, ukazovalnem glasu, da je že nekoliko pil; tudi Matilda se je smejala z razposajenim glasom in motnimi očmi; praktikant je spal.

„O vas smo govorili, gospod Kačur, revolucionar v pokoj!“ se je zasmejala Matilda. „Kod pa ste se potikali, da ste se tako pohujšali?“

„Postaral sem se, postaral!“ se je smehljal Kačur in je pil. „Postara se človek, pa spozna druge skrbi in nadleže in se mu neče več, da bi uganjal neumnosti...“

„Ali bi vam nekaj povedala, Kačur? Pusti ste, zelo pusti in dolgočasni!“

Okrenila se je k Jerinu.

„Ali verjamete, da so preganjali tega človeka? Zato ker se je upiral gosposkam? Ker se je pečal s politiko, prirejal shode in hujskal narod?“

Kačur je stresal z glavo in je odmigaval z obema rokama. „Ne, ne, ne! Kaj bi tisto? Nič nisem hujskal! Nič prirejal! Nikoli se nisem pečal s politiko in se ne bom!... Ne maram, da bi me takole... ujeli... da bi se igrali z mano... na mojo škodo... Za nobeno stvar se ne brigam, prav za nobeno!“

„Fej!“ je zaklical Jerin. „Ali ste ga slišali? Boji se, da bi ga mi... o ti prokleta šleva! Kaj smo špijoni? Kaj pa bi se dalo špijonirati ob takemle bojazljivcu? Saj se še usekniti ne upa, če je nadzornik blizu! — Tega da so preganjali?“

Matildi se je zasmilil.

„Drugačni časi so bili!“

„Kaj tisto, drugačni časi!“ je klical Jerin razjarjen. „Če je videl, da pošteno več ne more živeti, naj bi se bil obesil! Dovolj jih je bilo, ki so se obesili! — Tako pa živi, sebi v sramoto, drugim v nečasti!“

Kačur je pil hitro, smehljal mu ni izginil z ustnic. „Le dajte... ne boste me! Ne bom se prepiral... nič jeze!... Deset let ječe... človek ne krade več... ponižen je... oprezen!“

Ozrl se je preko mize in je opazil, da lepega fanta s pšeničnimi kodri ni bilo več. Matilda je gledala zlovoljno in zamisljeno; suho učiteljico ob Kačurjevi strani je zabaval šepetaje kozobrad uradnik z zaljubljenimi zgodbami in smehljala

se je in zardevala; praktikant je bil naslonil glavo ob mizo in je smrčal; ekspeditorica je pripovedovala dolgo povest, ki je ni poslušal nihče.

„Kako, vraga, pa živite, če nimate smisla za prav nobeno stvar na svetu?“ je prašal Jerin.

„Ženo imam in otroke... in vino!“

„O žalost!“ je vzdihnil Jerin.

Kačurja je ključalo v srcu, tresla se mu je roka, kadar je vzdignil kozarec. Vino ga je omamilo, gledal je v meglo in je videl v megli Jerinov obraz — ki se mu je zdel znan izza davnih časov. Iztegnil je roko, pokazal je nanj s kazalcem in se je smejal polglasno, od srca.

„Tudi ta... tudi ta se ne bo obesil!“

Jerin je bil pijan in je vzkipeł.

„Kaj? Razložite!“

Prešerni učitelj, ki je bil pijan že od začetka in je gledal kakor v sanjah z izbuljenimi očmi, se je nenadoma zdramil in se je izkušal vzdigniti.

„Razložite!“

Kačur je zmajeval z glavo in z rokami.

„Ne!... Ne bom se prepiral!... Za nobeno ceno!... Kar sem videl, sem videl... Drugače ne rečem nič!“

„Klečeplezec!“ je zaklical hripavo in polrazumljivo prešerni učitelj in se je zvrnil na stol.

Jerin je pomislil, nato je prijel steklenico z vodo, omočil si je čelo in je molčal.

Kačur se je nagnil mimo spečega praktikanta k Matildi in je položil narahlo svojo roko na njeno.

„Gospodična Matilda... nekoč, ob tistih časih...“

„Saj si pijan, starec!“ ga je prekinila Matilda in mu je odtegnila roko.

Kačur se je obrnil v stran in je napravil teman, užaljen obraz; pol ga je bilo upijanjilo vino, pol nezavedna, skrita bridkost — ki se je bila rodila daleč od tega večera in daleč od teh obrazov. Prijel se je z rokama za glavo.

„Ne mara me več!“

In takoj je pozabil, kdo ga več ne mara; najprej je mislil na suho učiteljico, nato na Matildo, nato na svojo ženo in

nenadoma so se mu ustavile misli pred Minke belim obrazom in črnimi očmi.

Vzdignil je obraz in se je ozrl po omizju. Vstal je počasi, zibaje se, z motnimi, izbuljenimi očmi in je iztegnil roko. „Kdo izmed vas, ki sedite tukaj... kdo izmed vas je tako ljubil?“

Ugledal je same neznane obraze, pijane, strmeče, in je utihnil.

Jerin je stopil k njemu in ga je potrkal po rami.

„No... saj je dobro... Zdaj se že razumeva!“

„Pa zapojmo!“

„Bomo že peli; ne nocoj!“

Prinesel mu je suknjo in mu je posadil klobuk na glavo...

Noč je bila hladna; nebo je bilo vse posuto z zvezdami in čisto blizu so bile. Cesta se je svetila kakor podnevi.

Kačur je postal, zibal se je in gledal proti nebu.

„Kam sem zašel? V kakšno deželo?“

Mislil je naporno in se je domislil.

„Ne!... Ne bodo me sprejeli! Otroke imam in ženo!...“

Mislil je polglasno, nato je kričal in se je opotekal po cesti.

„Otroke imam in ženo!... Zadosti ste mi dali!... Ne maram več!... Pustite me na miru!... Sam zase!...“

Postal je, poizkušal je glas in je zapel:

„Ljubca moja, kaj si st'čila, da ti drujga ljubir greš...“

Umolknil je in je bil nenadoma ves žalosten.

„Teško meni! Zdaj bo že jesen, bo že zima — kakšna je moja suknja?... Kakšno je to življenje? Čemu?...“

Prišel je do doma; od okna se je spustila senca.

„Hej, ti!“ je vzkliknil Kačur in je stopil hitreje, omahovaje. Ropotoma in žvenketaje se je zaprlo okno.

Senca je postala.

(Dalje v prihodnji številki)

Za prijatelje smo vedno imeli in imamo odprte roke, sovražnik pa mora vedeti, da svojo svobodo, neodvisnost in sadove socialistične revolucije znamo in smo jih pravilno branili. Za takšna načela se zavzemamo tudi v odnosih s sosedi, s katerimi nas veže veliko skupnih interesov. Le-ti zahtevajo sodelovanje v medsebojnih in mednarodnih odnosih. Prav hitrejši razvoj teh obmejnih krajev je v marsičem odvisen od urejenosti odnosov z Avstrijo. Vrsta urejenih problemov, ki zadevajo dvolastništvo, ceste in mejne prehode, mostove, vodovje Drave in Mure, gospodarsko sodelovanje, skupno nastopanje v

mednarodnih organizacijah in drugo, dokazujejo, kako močan je obojestranski interes za dobre sosedske odnose.

Toda te dobre odnose kalijo sile, ki jim tak razvoj odnosov ni povšeči, ki so del mednarodne reakcije in ki svojo politično taktiko prilagajajo razvoju notranjih odnosov v posameznih državah, odnosom med njimi in mednarodnim političnim razmeram. Te sile so v odnose med Avstrijo in Jugoslavijo uspele vplesti vprašanje položaja slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Štajerskem in Gradiščanskem.

Tako je poudaril sekretar republiške konference SZDL Slovenije Milan Kučan, ko je — kakor smo kratko poročali že v zadnji številki našega lista — govoril na proslavi ob 35-letnici vstaje jugoslovanskih narodov in ob prazniku mariborske občine. Velik del svojega govora je posvetil prav najnovejšemu razvoju manjšinskega vprašanja v Avstriji in v tej zvezi dejal:

Prav tu blizu, za vrhovi bližnjih gričev, ki si podajajo roke nad Pesnico, so kraji, v katerih se danes del našega narodovega telesa v neenakopravnem boju še bori za temeljne pravice, za svoj jezik, kulturo, zgodovino in prihodnost. Bori se, ker hoče živeti in preživeti, ker v svoji domovini noče biti tujec! Tako smo se Slovenci borili od pamtliveka.

Na tem prelepem delu sveta, ki je naša domovina, kjer se križajo prometni, politični in gospodarski tokovi in kjer se stikajo velike evropske družine narodov, smo morali vselej znova z bojem in uporom dokazovati, da

vse tesnejšega prepletanja in sodelovanja narodov in ljudstev. Pozdravili smo osimski sporazum tudi zato, ker omogoča demokratičnim silam Italije, da zagotovijo popolno varstvo slovenske narodnosti pred asimilacijo na celovitem narodnostnem področju, na Tržaškem, Goriškem in Benečiji. Izid zadnjih volitev je pokazal, da so se te sile močno okrepile v vsej Italiji in tudi v samem Trstu.

Z republiko Avstrijo po drugi svetovni vojni nismo imeli spornih mejnih vprašanj. Z državno pogodbo, s katero ji države podpisnice jamčijo neodvisnost in demokratično ureditev v mejah iz leta 1938, prevzema obveznosti, da ne bo dovoljevala nobenega delovanja zoper svobodo, človeštvo in demokracijo, da bo prepovedala organizacije, ki bi oživljale fašizem in preprečila delovanje silam, ki bi manjšini jemale njen narodnostni značaj in pravice ter da bo zagotovila svoboden razvoj in enakopravnost vsem, na njenem ozemlju živečim manjšinam,

na. Takšno je stališče mednarodnih znanstvenih sestankov v Trstu, v Ohridu in v Ljubljani o tem vprašanju; to je stališče avstrijske demokratične javnosti; to je tudi naše stališče. Tako rešitev v bistvu pomeni vezati pravico do življenja pripadnikov nekega naroda na njihovo število, to število pa napraviti odvisno od ukrepov administracije in policije v vzdušju šovinističnega sovraštva in nestrpnosti, prastrahu in nenehno se ponavljajočega plebiscita.

Taka rešitev pomeni sprenevedajočo se spraševati, ali Slovenci na avstrijskem Koroškem sploh so. Oni pa tam so, so bili in bodo ostali. Njihova navzočnost je mednarodnopravno zagotovljena, niso neznanka, ki bi jo bilo šele potrebno ugotavljati! Sicer pa to dobro ve tudi sam gospod kancler in njegov policijski aparat. Iz drugačnih razlogov sta liste, ki se kljub vsemu upajo opredeliti kot Slovenci in ki iz sinov slovenskih mater niso postali ne Vindišarji in ne Nemci, prešela in identificirala. Sicer bi bila odvečna iz-

soldateska in njeni hlapci uporabljala za to, da je opravičevala pokole in grozodejstva nad našimi partizani, terenci, aktivisti OF in nedolžnim prebivalstvom. Tudi danes ni mogoče z bando odpraviti dejstva, da sredi demokratične in kulturne Evrope obstoja narod, ki se mora boriti za svoj obstoj. Če je na Koroškem odletela v zrak pred kratkim postavljena kamnita glava nekega koroškega nacista, potem je potrebno povedati — ne glede na to, da je resnica za koga lahko neprijatelna — da so davno pred tem na Koroškem leteli v zrak partizanski spomeniki, da so bili premazani s kljukastimi križi in da so v uničevalnem pohodu, ob toleranci policije, bili prav tam odstranjeni dvojezični napis.

Zažalga vrvice na Koroškem tli dolgo časa. Eno pa je gotovo: prižgala je ni slovenska roka. In če je danes razmišljanje za red in mir odgovornih ljudi v Avstriji obrnjeno predvsem k Slovincem, potem je očitno, da ne marajo videti prave resnice, da ne marajo videti neonacističnega pohoda, ki jim kali nekako namišljeno koroško pa tudi avstrijsko idilo in da jih kaj malo skrbi usoda Slovencev v državi, ki je tudi njihova država. Ta usoda pa skrbi koroške Slovence in nas. Poznamo jo iz časov pred drugo svetovno vojno, iz razmer, ki so bile podobne sedanjim in ki so povzročile usodne posledice za nas in ves napredni svet!

Naše odklonilno stališče do strankarske politikanške rabote na račun manjšine smo večkrat opredelili, nazadnje v izjavah zveznega sekretariata za zunanje zadeve 17. junija in v spomenici jugoslovanske vlade 1. julija letos. Do teh stališč in do naših predlogov je avstrijska vlada ostajala gluha. Gluha je ostajala do pobud, formuliranih na razgovorih našega predsednika Tita s kanclerjem Kreiskym na Brdu. Gluha je končno ostajala tudi do konstruktivnih predlogov in pobud slovenske in hrvaške manjšine, ki sta bili pripravljene sprejeti vsako rešitev, ki bi vodila k vsaj postopnemu izpolnjevanju trajnih določil pogodbe. Očitno je torej da manjšina ni želela in ne želi konfrontacije. Če pa ji jo želijo vsiliti drugi, jo bodo — kot so pred nedavnimi izjavili njeni predstavniki — sprejeli ter ukrenili vse, da informirajo narodno in mednarodno javnost o svojem boju za njihove pravice. Ta boj teče zdaj v pogojih, ki jih je vsilila odkrita bojna napoved manjšini in vsem tistim, ki jim je obstoj Slovencev na Koroškem pri srcu, v pogojih zastraševanja, zasliševanja, hišnih preiskav, ki niso več stvar heimatdienstovskih izpreveritev, ampak vladnih ustanov, kar vse ustvarja vzdušje strahu, v katerem naj bi potekalo to štetje posebne vrste.

In vsebolj je več kot očitno, da bo šlo res za štetje prav posebne vrste. Zato je razumljiva želja naše manjšine, da si zaščito poišče pri mednarodnih dejavnikih, ker je ne morejo dobiti doma, v lastni državi. Tudi zakon o narodnostnih skupnostih namreč ne rešuje ničesar. V bistvu ščiti večino pred manjšino. Med neposredno izvršljive obveznosti, ki jih določa pogodba in pravice manjšin se sedaj postavlja avstrijski zakonodajalec. Z izvedbenim in neustavnim predpisom pogojuje pravice, ki so v izvršitev zapadle že pred 21 leti. Usoda njihovega uresničevanja prepušča deželi, ki jo vodijo ljudje, ki se v javnosti ponašajo s svojo hitlerjugendsko preteklostjo. Taka želja naše manjšine je naletela na polno podporo in pomoč naše države, države matičnega naroda, ki je z razpravo v zvezni skupščini 30. junija letos povzela splošno razpoloženje delovnih ljudi Jugoslavije.

Ne moremo upoštevati težav avstrijske vlade in pokazati razumevanja zanje. Ne moremo razumeti, česar ne more razumeti in sprejeti naša manjšina. Avstrijske zakone lahko razumemo in tolmačimo le tako, kot jih tolmači naša manjšina, kot jih tolmači avstrijski tisk in kot jih na Koroškem tolmači Heimatdienst.

To bo gotovo omajalo sloves Avstrije in njen demokratični nimbus. Sloves uživa kot branilka zapadne civilizacije in demokracije pred komunizmom. Mi ga, žal, predobro poznamo kot izgovor za dejanje založišča vsemu protijugoslovanskemu, ne le političnemu, ampak tudi fizičnemu delovanju. Ne moremo se strinjati z očitkom, da je taka naša podpora manjšini vmešavanje v notranje zadeve Avstrije. Gre konec koncev za kršitev državne pogodbe. Za izpolnjevanje je kot njena sopodpisnica odgovorna tudi Jugoslavija. Gre za našo manjšino, nad katero želijo avstrijske oblasti izpeljati pravni genocid. In pri tem smo vsi v Jugoslaviji enotni, enako občutljivi in enako odločni. Gre za naše narodno telo, za naše ljudi, za naš jezik in kulturo, gre za del našega boja.

Koroški Slovenci upravičeno pričakujejo, da jih bodo v njihovih zahtevah podprle tudi napredne sile republike Avstrije, zlasti avstrijski proletarijat, zvest misli, da delavski razred enega naroda ne more biti svoboden, dokler ta narod izkorišča drugi narod.

Glasovi tiska

k protimanjšinskim
zakonom

Izglasovanje protimanjšinskih ukrepov v avstrijskem parlamentu je naletelo na najostrejšo obsodbo v vsem jugoslovanskem tisku. Pa tudi del avstrijskega tiska je ob sklenitvi obe zakonov izrazil resne pomisleke glede takšnega „reševanja“ manjšinskega vprašanja.

● BORBA v Beogradu je zapisala, da poskus Avstrije, da da bi revidirala državno pogodbo, ter odločni odpor koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov proti tej nameri ne povzročajo le zaskrbljenost, marveč zahtevajo tudi polno podporo celotne politične javnosti Jugoslavije pravičnemu boju obeh narodnostnih skupin za svoj obstoj. To je postalo neobhodno potrebno zlasti po sedanjih kapitulaciji pred nacionalisti in fašisti. „Najmanj, kar moremo zdaj storiti, je zagotovitev, da stoji celotna Jugoslavija za manjšino in da bo njeno vprašanje tako dolgo odprto, dokler ne bo Avstrija izpolnila vse z državno pogodbo prevzete obveznosti,“ poudarja Borba in v tej zvezi omenja zlasti tudi tozadevno zagotovilo, ki ga je predstavnikom koroških Slovencev dal predsednik Tito.

● SALZBURGER NACHRICHTEN izraža resen dvom, da bi s sprejetima zakonoma uspelo rešiti manjšinsko vprašanje — ne samo zato, ker je dvomljivo, da je samo z zakoni mogoče odstraniti netoleranco in nerazumevanje, ampak tudi zato, ker ni mogoče verjeti, da sta oba zakona primerna, da bi z njima dosegli namen. Zlasti pa list kritično ocenjuje govorjenje o doseženem „soglasju“ in „skupni rešitvi“ ter ugotavlja, da so pri tem pozabili povedati, da gre za skupno rešitev samo večine. List zavrača trditve, po katerih baje ni bilo mogoče doseči tudi soglasja manjšine, češ da le-ta nikdar ni zadovoljna. Pri tem list opozarja, da je Avstrija svojočasno izrecno izjavila, da bo na južnotirolski sporazum pristala le tedaj, če bodo dali nanj soglasje tudi južni Tirolci. „In na južnem Koroškem to naenkrat ne bi veljalo?“ vprašuje list in hkrati pobija trditve, da predstavniki koroških Slovencev niso hoteli sodelovati pri pogajanjih. Salzburger Nachrichten nasprotno opozarja, da so bili Slovenci v primeru pragmatične rešitve brez preštevanja pripravljeni celo na določene koncesije. Nadalje list tudi omenja stališča vodilnih politikov, ki so priznali, da ugotavljanje sploh ni potrebno, ker je splošno znano, kje živijo Slovenci; zato „ni nevredno dejstvo ugotavljanja manjšine kot tako, marveč dub, ki tiči za tem“. Posebej pa list opozarja tudi na posledice, ki jih bodo ti ukrepi imeli za Avstrijo na mednarodnem področju ter poudarja, da so imeli zunanje politično izkušeni politiki v vladi in opoziciji zelo tehtne pomisleke proti takšnemu reševanju manjšinskega vprašanja.

● POLITIKA v Beogradu ugotavlja, da je bila v Avstriji ponovno brezobzirno demonstrirana politika s stališča večine in vlade, in to ob svečanih zagotovilih, da je Avstrija strpna in velikodušna napram manjšinam.

Avstrija je prva evropska država, ki flagrantno krši duha in črko helsinških dokumentov

smo tu in braniti pravico, da tu tudi ostanemo. Veliki boj, ki smo ga skupaj z bratskimi narodi in narodnostmi borili proti najbolj mračnim silam človeštva v drugi svetovni vojni na strani sil svobode, človečnosti in demokracije, nam je te pravice v socialistični in samoupravni Jugoslaviji tudi zagotovil. Nihče nam jih ne more vzeti in nikomur jih nismo pripravljali dati.

Ali je na podlagi take naše zgodovinske izkušnje potemtakem čudno, da je znal pesnik našo skupno misel preliti v neodgovorno vprašanje: „Kaj bo z vami, vi mejniki štirje, Celovci, Maribor, Gorica, Trst...?“ Neizbrisna je resnica, da so v času, ko so povsod po izmučeni in krvaveči Evropi utihnili topovi, ki so najdlje frgali človeška telesa prav na naših tleh, na vseh teh mejnikih stali slovenski in jugoslovanski partizani, da si je svobodo v teh krajih priboril tu živeči narod in s tem pravico, da sam odloča o tem, kje in v kakšnih družbenih odnosih bo živel. Danes je del slovenske nacionalne države v Jugoslaviji le Maribor. Iz Celovca, Gorice in Trsta so se naša borič umaknili zaradi krivičnih določil mirne pogodbe, zaradi računa velikih sil, umaknili so se zavestno, v interesu miru, prepričani, da bodo sile napredka in demokracije našim ljudem, ki so ostali za mejo v Italiji in Avstriji, zagotovile pravice, ki so si jih priborili kot bori protifašističnega boja, ki se ni končal takrat, ampak traja še danes.

Z Italijo smo naše odnose, vprašanje meje in položaja ter pravic manjšin na podlagi določil ustav obeh držav dosledno uredili s sporazumom v Osimu, ki čaka le še formalne potrditve v rimskem parlamentu. Ta sporazum sprejemamo, ker ukinja negotovost na meji, razrešuje takojmenovano tržaško vprašanje ter na mešanem narodnostnem področju ustvarja pogoje za gospodarski in kulturni napredek, za uspešnejše tiste znane Kardelje misli, da bodo meje postopoma izginjale zaradi

pri čemer sta slovenska in hrvaška manjšina neposredno omenjeni.

Toda danes so v Avstriji na delu sile, ki želijo državno pogodbo spreminiti le v arhivski papir, ker morda neprijetno spominja na nekatera manj slavna dejstva iz avstrijske polpreteklo zgodovine. Kako naj sicer drugače razumemo, kar se sedaj dogaja na avstrijskem Koroškem, ne le ob tolerantnosti, ampak celo pod okriljem dunajske vlade! Kot njeno nemoč, nepripravljenost, sprenevedanje ali nesposobnost! Posebej nas skrbi, da to počne socialistična stranka in socialistična vlada, ki korak za korakom ne le popušča, ampak sprejema politična stališča sil, ki hočejo obnovljati nacizem in prolidemoški ureditev, ki delujejo proti interesom podpisnic avstrijske državne pogodbe in proti interesom ter ozemeljski integriteti sosednje in prijateljske Jugoslavije, so podpisnice pogodbe in članice OZN. Plošča na zidovih gradu v Gradcu nas na to le preživo opozarja.

Dejstvo je, da je do sedanjih sklepov o preševanju slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji prišlo na podlagi zahtev nemških nacionalistov in da je to kapitulacija pred njimi. Formalno sicer gre za predlog političnih strank, toda sprejele so stališča tistih sil, ki so vprašanje Slovencev na Koroškem že reševale s krvavim nasiljem in izseljevanjem s področja, kjer žive skoraj trinajst stoletij in za katere so vedeli takrat povsem natančno, brez preštevanja, kot vedo tudi danes. V preševanju manjšine v kakršnikoli obliki, tudi če gre za takojmenovani jezikovni popis, kar naj bi bilo pogoj za izpolnitev z državno pogodbo zelo nedvoumno opredeljenih obveznosti avstrijske vlade glede pravic in zaščite slovenske in hrvaške narodnostne manjšine na Koroškem, Štajerskem in Gradiščanskem, vidijo te sile priložnost, da legalizirajo početje, ki je sicer z avstrijsko državno pogodbo prepoveda-

java o tem, da v resnici itak vedo, koliko je Slovencev.

Očitno je, da avstrijska vlada in parlamentarne stranke slejkoprej vodijo v bistvu raznarodovalno politiko, politiko, s katero v polni meri prevzemajo pred svojo in svetovno javnostjo odgovornost za enostransko in samovoljno zanikanje in revidiranje določil državne pogodbe. Še več, prevzemajo tudi odgovornost za to, da je Avstrija prva evropska država, ki flagrantno krši duha in črko sklepnega dokumenta o varnosti in sodelovanju v Evropi, ne glede na to, da se sicer prav rada veliko sklicuje na helsinški dokument. Ves ta dokument pa je grajen na veljavnosti sprejelih mednarodnih obveznosti, da katerih je prišlo po zmagi nad fašizmom in nacizmom. Razkorak med besedami in dejanjem! Toda tega smo — vsaj kar zadeva Avstrijo in njeno sedanje vodstvo — itak vajeni. Vajeni smo tega zlasti takrat, kadar gre za popuščanje pred nacionalističnimi, šovinističnimi in neonacističnimi silami, ki jim je štetje prijazno darilo za tisočletnico nemške Koroške. Proslavljajo jo, kakor da Koroška poprej ni imela svoje slovenske in pozneje skupne zgodovine, na primer boja za protinacistično in demokratično Avstrijo. Ta pranamški prizvok ne la pači zgodovino, ampak jemlje koroškim Slovincem domovino. Posledice so znane. Vse večje nasilje večine nad manjšino, posebno neonacističnih grupacij, je postalo, kot kaže, trajen dejavnik, s katerim morajo računati koroški Slovenci.

Pred nasiljem Slovenci nismo klonili nikdar, ne med NOB, ko smo se uprli nemškemu nacističnemu nasilju, ne danes. Tisti, ki se poslužuje nasilja, pa mora vedeti, da nasilje poraja spontan odpor. Narod, ki mu jemljejo pravico do življenja, ima vso pravico, da se bori za svoje življenje. Imenovati to pravico za banditizem, vse preveč spominja na izraze, ki jih je Hitlerjeva

Vsestransko podporo boju koroških Slovencev za njihove pravice

(Nadaljevanje s 1. strani)

do v tej borbi imeli polno razumevanje in vso podporo matičnih narodov in SFR Jugoslavije kot podpisnice državne pogodbe, kakor tudi demokratične in napredne javnosti v sami Avstriji in v svetu.

Ob tej priložnosti so predstavniki ZSO in NSKS izrazili zadovoljstvo koroških Slovencev ob podpori njihovega boju za narodnostne pravice, ki jo slovensko ljudstvo, njegove družbenopolitične organizacije in organi tako dosledno izražajo, kakor tudi za razumevanje in podporo vseh narodov in narodnosti SFRJ, kar je še posebej bilo izraženo ob nedavnem sprejemu predstavnikov koroških Slovencev pri predsedniku SFRJ Titu.

Predsednik predsedstva SR Slovenije Sergej Kraigher je v svojem odgovoru poudaril, da ustava SFRJ

ter še posebej ustava SR Slovenije obvezuje vse njene organe, da "izpolnjujejo dolžno skrb in se zavzemajo za ureditev položaja slovenske narodne skupnosti v zamejstvu in Slovencev v tujini". Izrazil je vso podporo in solidarnost ljudi v Sloveniji in Jugoslaviji s težkim bojem koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov za njihove pravice. "Današnja socialistična, samoupravna in neuvrščena Jugoslavija je tudi sposobna, da se odločno zavzema za zaščito pravic delov svojih narodov, ki žive v drugih državah, še posebej v takšnem primeru, ko gre za pravice, ki so izrecno potrjene v veljavnem mednarodnem pravnem dokumentu, kakršen je državna pogodba. Ta določila so, med drugim, sad skupne borbe in žrtv v antifašističnem boju, ki je zajel ves slovenski živelj, na vseh območjih, kjer živi in naši de-

lovni ljudje nikakor ne bodo dopustili, da bi nam krojili pravice, ki smo si jih izborili s toliko žrtvami. SFR Jugoslavija bo prav gotovo storila vse potrebno in tudi podvela ustrezne ukrepe in korake, da podpre in zaščiti pravice, ki ji gredo kot sopodpisnici državne pogodbe in na osnovah mednarodnega prava. Kar tiče Jugoslavije, tudi vnaprej priznava kot edino veljavna tista določila manjšinske zaščite, ki so v državni pogodbi."

V nadaljevanju pogovorov so predstavniki koroških Slovencev opozorili na nadaljevanje dejavnosti velikonemških šovinističnih organizacij na Koroškem, kakor tudi neonacističnih sil, katerih dejavnost je nasprotna obstoju neodvisne in demokratične Avstrije ter bi morala biti po določilih državne pogodbe onemogočena. Predsednik Kraigher je v zvezi s tem dejal, da slovenska in jugoslovanska javnost odločno obsoja takšne pojave ob mejah, ki jih upravičeno, glede na izkušnje v preteklosti, smatramo ne samo za ogrožanje obstoja manjšine, temveč tudi miru ter varnosti v tem delu sveta kot razvoja sodelovanja med obema deželama.

V izčrpnih in prijateljskih pogovorih so bili širše obravnavani mednarodni vidiki sedanjega dogajanja na Koroškem in v Avstriji, kakor tudi možnosti za poglobljanje kulturno-prosvetnega in gospodarskega sodelovanja matičnega naroda s slovensko narodno skupnostjo v Avstriji.

Tudi večinski narod

podpira naš boj proti štetju

Odpor koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov proti nakanam nemških nacionalistov in njihovih pomočnikov v vladi in parlamentarnih strankah, da bi nas z oktroiranim preštevanjem ogoljufali še za zadnje pravice, je deležen razumevanja in podpore tudi med pripadniki večinskega naroda, ki se prav tako zavedajo, da takšno "reševanje" manjšinskega vprašanja Avstriji ne koristi, marveč nasprotno samo škoduje.

Sicer doživljamo, da so posamezniki pripravljeni podpreti naš boj le pod pogojem, da se odpovemo stikom z matičnim narodom in njegovo državo. Toda postavljanje takih pogojev je tudi v avstrijski javnosti deležno odpora, saj prav Avstrija sama v primeru Južne Tirolske najbolj prepričljivo demonstira, kako se mora matična država boriti za svojo manjšino! Poleg tega pa živa povezava med narodom in njegovimi deli v drugih državah ter neovirani redni stiki med manjšinami in njihovimi matičnimi državami sodijo k osnovnim načelom sodobne manjšinske politike. Zato je tudi težko verovati v iskrenost solidarnosti, za katero bi morali plačati takšno "ceno".

Toliko bolj smo veseli podpore, ki nam jo nudijo pripadniki večinskega naroda brez takih neosnovanih in nesprejemljivih pogojev.

● Tako je npr. dunajski Solidarnostni komite za pravice koroških Slovencev v trenutku, ko so v parlamentu sklepali o ugotavljanju manjšine, na raznih krajih Dunaja izvedel protestno akcijo, ki je vzbudila med Dunajčani precej zanimanja. Z letaki in transparenti ter preko zvočnikov in v diskusiji so člani komiteja opozorili na protimanjšinsko bistvo obeh "manjšinskih" zakonov. Mnogi ljudje so izrazili protest proti nedemokratični manjšinski politiki in se izrekli proti ugotavljanju manjšine.

● V okviru borbe proti ugotavljanju manjšine, proti šovinizmu in za enakopravnost manjšin v Avstriji je sodel tudi drugi "nastop" slovenskih tovaršev in prijateljev Komunistične zveze Dunaj v zasodnem kulturnem in mladinskem centru "Arena". Zadnjo soboto so ponovno nastopili s partizansko pesmijo in povedali, da je ta pesem spremljala slovenske borce za svobodo v njihovem boju proti fašizmu. Ta pesem pa je aktualna tudi danes, ko se je treba slej ko prej boriti proti šovinizmu in nacionalizmu, proti diskriminaciji — za popolno enakopravnost Slovencev in vseh manjšin v Avstriji.

● Viden izraz solidarnosti s manjšinami v boju za njihove pravice pa so nedvoumno bili tudi letaki, s katerimi je bil prejšnji teden kljub najstrožji zastraženosti parlamenta med "manjšinsko debato" izražen protest proti ugotavljanju manjšine.

Občni zbor mešanega pevskega zbora „Rož“

Minulo soboto je mešani pevski zbor „Rož“ imel v gostilni „Podgrad“ v Št. Jakobu svoj redni občni zbor. Poleg lepega števila pevcev, so se ga udeležili še razni vabljeni gostje. Za KKZ je prišel Nužej Tolmajer, SPZ pa je zastopal Hanzi Weiss. Za slovensko občinsko listo sta bila navzoča odbornika Antonič in Gabriel, Jozef Sticker pa se je odzval vabilu kot predsednik SPD „Rož“. Pozdravnim besedam predsednika Slavka Stikra so sledila razna poročila. Delovno poročilo je pokazalo pridno in uspešno delovanje zbora. Zabeleženih ima 18 samostojnih nastopov, dva delna koncerta in 11 nastopov, ter večkratna radijska in televizijska snemanja. Tajniško poročilo (Franc Serajnik) se je v glavnem nanašalo na „politiko zbora“: ... Prepričan sem, da bo naš zbor utiral svojo pravo pot, ko bo tudi vnaprej priznaval vse koristne faktorje na koroškem kulturnem polju in medsebojno sodelovanje še poglobljal in ojačeval. Pereč problem zbora je vsekakor finančno vprašanje. Čeprav je zbor vso sezono varčeval in so pevci dostikrat kaj pripomogli iz lastnega žepa, je blagajniško poročilo izpadlo dokaj neugodno za blagajno. Zaprtili smo seveda tudi pri javnih ustanovah za podporo, tako pri občini kot tudi pri deželni vladi. Značilno

za koroški pojem o enakopravnosti je dejstvo, da naš zbor niti odgovora ni dobil, medtem ko nemška društva podpirajo iz polnih rok. Znano je, kako nesramno je šentjakovski župan našo prošnjo zavrnil. Apeliramo na deželno vlado in na občino, da končno uvidijo, da slovenska kultura ni manjvredna navlaka, temveč bogato ljudsko blago, ki je zraslo in nastalo prav tu na koroških tleh. Skrbeli bomo, da bo raslo tudi vnaprej. Delo zbora je torej zaslužno delo, ki je v skladu z interesi šentjakovskega prebivalstva. Če bi bilo to delo v nasprotju z interesi predstavnikov občine, potem pa so oni na napačni poti in ne mi. In še nekaj — za 1. avgust pripravljajo v Št. Jakobu hujskaško prireditev. Tudi naš zbor so povabili, da sodeluje. Ker tega seveda ne bo storil, se morda izpostavlja nevarnosti, da mu občina tudi v prihodnjih letih ne bo odgovarjala na prošnje po podpori. Bomo videli.

Zborovodja Milisavljevič je v svojem poročilu razlagal zamisel koncerta v pripravi, to je „Ziljska ohcet“ in tudi že novega koncertnega programa. Treba bo veliko pridnosti in požrtvovalnosti, če bomo hoteli v doglednem času izpeljati te načrte. Z „Ziljsko ohceto“ se bomo predstavili že kar jeseni. Kot nenavadno je zborovodja označil tudi dejstvo, da zboru primanjkuje ženskih glasov, medtem ko se je število moških kar porjavilo.

Na sporedu so bile še razne druge točke. Stari odbor je bil potrjen z malenkostno spremembo. Zastopnika obeh osrednjih kulturnih organizacij in vsi pevci so se pevovodji zahvalili za ves njegov trud in idealizem, in to ne samo pri delu z zborom, temveč predvsem pri zbiranju narodnega blaga — starih pesmi.

Naj zaključimo: Zbor bo nadaljeval svojo pot. Skrbel bo za našo domačo kulturo, za kulturo, ki je zrasla iz te naše zemlje, za kulturo, ki je plod žuljavih rok. Branil jo bo, kadar bo tarča nekulturnih razgrajev in širil jo bo, dobro mislečim v zabavo, užitek in osveščanje, slabo hoječim pa v opomin, da smo in bomo, ker hočemo biti!

POTOVANJE IN ROMANJE

v Pariz, Lisieux, Nevers
Ars in Einsiedeln od petka
20. avgusta do sobote 28.
avgusta 1976 z modernim
omnibusom podjetja
Sienčnik. Cena: 3.600 šil.

Prijave sprejema Dužnopastirski urad do 7. avgusta 1976.
Tel.: (0 42 22) 85 3 48

Čarovniški triki avstrijske diplomacije

Tako imenovani „manjšinski paket“, ki ga je prejšnji teden izglasoval avstrijski parlament, je — kakor pove že ime — celota; zlasti pa je bilo med predhodnimi pogajanjimi predstavnikov strank in predvsem tudi s strani kanclerja Kreiskega vedno spet poudarjeno, da more biti sprejeta novelizacija zakona o ljudskih štetjih le tedaj, če bo hkrati sprejet tudi zakon o narodnostnih skupinah oziroma obratno. To torej pomeni, da sta oba zakona najtesneje povezana in medsebojno odvisna. Z drugimi besedami pa to pomeni, da dela Avstrija uresničitev manjšinskih pravic odvisno od predhodnega preštevanja in od določenega odstotka (približno četrtina, kot je rečeno v zakonu) manjšinskih pripadnikov.

To in samo to je resnica!

● Na tej resnici prav nič ne spreminjajo izjave v parlamentu, kjer so govorniki posameznih strank to resnico zavestno postavljali na glavo, jo torej spreminjali v neresnico, ko so skušali dokazovati, da pravice manjšine niso odvisne od njene številčne moči. Take izjave v istem trenutku, ko glasujejo o zakonu, katerega bistvo je prav takšno pogojevanje pravic s štetjem, so vsekakor edinstven primer sprenevedanja.

● Na tej resnici prav tako nič ne spreminjajo izjave zunanjega ministra Bielke, če trdi, da „popis gotovo ni v protislovju z državno pogodbo, dokler iz tega ne bi hoteli izvajati ukrepov v škodo manjšin, tega pa vlada zanesljivo ne namerava“. Tudi to je zavestno sprenevedanje, kajti vlada in za njo parlament sta že sprejela in izglasovala ukrepe, ki pomenijo očitno kršenje državne pogodbe: namreč štetje in številčno moč manjšine kot pogoj in podlago za priznanje manjšinskih pravic in s tem za izpolnitev določil člena 7.

Samozavest, ki jo na Dunaju zdaj kažejo, ko pravijo, da se prav nič ne bojijo internacionalizacije, je samo navidezna. Zakaj mora potem kancler Kreisky poslati svojega osebnega odposlanca dr. Pahra v Beograd? Vendar očitno samo z nalogo, da bi jugoslovanskim državnikom „pojasnil“ razliko med resnico in neresnico: da bi jih prepričal, da je v Avstriji „resnica“ samo tisto, kar odgovorni politiki neodgovorno izjavljajo (da štetje ni pogoj za izpolnitev člena 7) in da je „neresnica“ vse tisto, kar v Avstriji sklepata vlada in parlament (da je izpolnitev manjšinskih pravic odvisna od preštevanja). Drugače si namreč njegovega poslanstva ne moremo predstavljati in smo radovedni, kaj bodo v Beogradu rekli na takšne čarovniške trike avstrijske diplomacije.

Rožek

Ker je rožeška občina lastniku znanega živalskega vrta dr. Reufy predpisala, da mora letos plačati veselilni davek (Vergnügungssteuer), katerega šest let obstoja živalskega parka, ni zahtevala, se je dr. Reufy odločil, da si raje poišče drug kraj oziroma občino za svoje živali, kjer ne bodo od njega zahtevali davek.

Rožeška občina, ki ima le malo dohodkov, je zaradi te „grožnje“ v zelo neprijetnem položaju. Po eni strani je zainteresirana, da ostane živalski vrt še naprej v Rožeku, saj privabi ogromno ljudi v ta kraj, po drugi strani pa je spel upravičena, da se posluži pravic, ki ji gredo kot občina, tako tudi s pobiranjem veselilnega davka.

Lastnik živalskega vrta v Rožeku

dr. Reufy opravičuje svoj korak s tem, da v ostalih dveh njegovih živalskih parkih, na Tirolskem in v Zgornji Avstriji, ne zahtevajo od njega omenjenega davka. Vodstvo parka tudi ugotavlja, da se je obisk zmanjšal in da je Lichtenstein zvišal najemnino zemljišča, na katerem se nahajajo živali, od 170.000 na 200.000 šilingov ter da so se podražila tudi krmila za živali in da so v živalskem parku zaposlene štirje osebe. Vsekakor je položaj takšen, da dr. Reufy sedaj išče novo zemljišče. Nameščenci živalskega vrta pravijo, da ima dr. Reufy že večjo izbiro krajev oziroma občin, ki so pripravljene, brez zgoraj omenjenega davka, sprejeti živali.

Res radovedni smo, kako se bo končal ta spor, ki ima lahko zelo neprijetne posledice.

ŠPORTNI VESTNIK

ŠPORTNI VESTNIK

NK Olimpija Ljubljana in Slovenski atletski klub sta sklenila pobratenje

„Izhajajoč iz tesnih prijateljskih vezi med obema kluboma podpisujeta NK Olimpija iz Ljubljane in Slovenski atletski klub iz Celovca listino pobratenja in se obvezujeta, da bosta kot pobratena kluba nenehno širila in poglobljala delovne, športne in tovariške vezi ter tako potrjevala in razvijala tesne prijateljske odnose med kluboma.“

Tako se glasi besedilo listine, ki sta jo v nedeljo 11. 7. 1976 podpisala v Ljubljani tamkajšnji NK Olimpija in Slovenski atletski klub iz Celovca. Do tega pomembnega dogodka je prišlo ob priložnosti zadnje in odločilne prvenstvene tekme v jugoslovanski 1. diviziji, ko je bila na sporedu tekma Partizan : NK Olimpija.

Ze med delovnim letom 1975-76 je prišlo med obema kluboma do medsebojnih obiskov in informacij o položaju klubov. Iz tega se je razvil tesen prijateljski odnos, ki je bil zdaj kronan s pobratenjem, katerega glavna pobudnika in realizatorja

sta bila podpredsednik NK Olimpije Bogo Šest in sedanji predsednik SAK Franci Šmid.

Ob priliki pobratenja je mladinsko moštvo SAK v predtekmi nastopilo proti pionirjem Olimpije. SAK ni mogel nastopiti v svoji najmočnejši postavi, kajti zadržana sta bila najboljši igralca Justin Polanšek ter Marjan Tschertout. Pionirji Olimpije pa so igrali odlično nogomet in so tudi visoko, vendar zaslužno zmagali z 9:1 (3:0). Častni gol za SAK je dosegel Marjan Velik iz prostega strela.

Edinstveno doživetje za člane in zveste sodelavce SAK, ki so bili gostje NK Olimpije, pa je bila tekma Partizan : Olimpija. Izredno lepa in napeta igra je ostala neodločena vse do zadnje sekunde, ko je Partizan uspelo doseči odločilni gol; z rezultatom 1:0 si je priboril naslov jugoslovanskega prvaka.

Po tekmi so se zastopniki Olimpije srečali s člani SAK še v prijateljni družabnosti, kjer je bilo zlasti tudi govora o sodelovanju v bodočnosti.

1. mednarodni turnir Slovenskega atletskega kluba

SAK prireja 31. julija in 1. avgusta 1976 na igrišču KAC v Celovcu svoj prvi mednarodni nogometni turnir. Sodelovala bodo moštva NK Olimpija iz Ljubljane, NK Maribor, Austria Celovec in 1. moštvo SAK.

Turnir se bo začel v soboto 31. julija ob 15.30 uri. Tekme bodo vsak dan ob 15.45 in 17.30 uri. V soboto igrata v prvi tekmi NK Olimpija in SAK, v drugi tekmi pa NK Maribor in Austria Celovec v nedeljo se v prvi tekmi srečata moštvi, ki sta v soboto zgubili; v drugi tekmi pa zmagovalca.

Prireditve bo — gotovo ne le za ljubitelje nogometa — pravi užitek, ki ga ne smemo zamuditi!

Zastopniki obeh klubov ter kapetana mladinskih moštvo so ob navdušenem aplavzu mnogih tisočev gledalcev svečano obljubili bratstvo in tesno sodelovanje.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.